

Méltányosság az oktatásban

TARTALOMJEGYZÉK

COMENIUS (Közotatás)	5
Történetbe ágyazott tanulás. EU-s csillagok – Bevezetés és gyakorlat a Storyline módszer alkalmazásába sajátos nevelési igényű tanulók számára	7
Rugalmas beiskolázás	10
Az életminőség javítása – barátkozás és elfogadás	12
Az alkotás örömeivel	15
ERASMUS (Felsőotatás)	19
A hátrányos helyzetű közösségek képzési igényei. Erasmus Intenzív Program a Tessedik Sámuel Főiskolán	21
LEONARDO DA VINCI (Szakképzés)	27
Személyes tapasztalatokkal segíteni. Megváltozott munkaképességűek foglalkoztatásának tanulmányozása Németországban	29
Szaktanácsadók a szociálisan befogadó szakképzésért	32
Kultúrák találkozása – a kórházban is. Crossroads-cross cultures in nursing care	35
Hogy a szociális segítő hatékonyabb lehessen. Minőségi ismeretszerzés és készségfejlesztés a hajléktalan-ellátásban	38
Igazi munka, valódi esély. Hátrányos helyzetű fiatalok számára létesített védőmunkahelyek Németországban	40
Kulturális és történelmi örökségeink ételeinkben	44
Ceglédi szakiskolai tanulók szakmai gyakorlata a németországi Chemnitzben	46
Esély munkanélküli fiataloknak Nyírbátorban	48
Felkészülni a „másikra” – Szakmai gyakorlatok hátrányos helyzetű fiataloknak: EGY LÉPÉS ELŐRE – Projekt a szociálisan hátrányos helyzetű tanulók társadalmi integrációjának elősegítésére; BALANCE 3 – Projekt a szociálisan hátrányos helyzetű fiatalok társadalmi integrációjának elősegítésére	49

COMENIUS

(Közoktatás)

TÖRTÉNETBE ÁGYAZOTT TANULÁS

EU-S CSILLAGOK – BEVEZETÉS ÉS
GYAKORLAT A STORYLINE MÓDSZER
ALKALMAZÁSÁBA SAJÁTOS NEVELÉSI
IGÉNYŰ TANULÓK SZÁMÁRA

Intézményünkben 1908 óta foglalkozunk értelmi sérült, tanköteles korú gyermekek iskolai nevelésével-oktatásával, gyógypedagógiai fejlesztésével. Az intézménybe kerülő gyermekek egyharmada alacsony státuszú, rossz szociális környezetben lévő családban él, ezért elég magas a veszélyeztetett, hátrányos helyzetű gyermekek aránya. A tantervben megfogalmazott követelmények teljesítését, a nevelési folyamat eredményességét, a hatékony személyiségfejlesztést a tanórán kívüli foglalkozások (választható tanórák, napközi-kollégiumi tevékenységek, szakkörök stb.) magas szakmai színvonalú szervezetségével segítjük.

Személyiségfejlesztő tevékenységünket 14–18 éves korú gyermekek körében végezzük, akik a 8. évfolyamot végeztek előkészítő jellegű speciális szakiskolai évfolyamon folytatják tanulmányaikat. A szakiskolai évfolyamok fő célja 15–18 éves tanulóink szakképző intézményekben való továbbtanulásának és eredményes társadalmi szocializációjának elősegítése. A szocializáltság mint érték jelenti számunkra a társadalmi értékrendek megismerését, elfogadását és az eszerinti viselkedés, magatartás elsajátítását. Pedagógiai alapelveink az átlagos nevelésen túllépve, tanulóink szociális kompetenciájának, működésének hangsúlyozását helyezi a személyiségfejlesztés középpontjába.

Storyline módszer alkalmazása a tanulásban és értelmileg akadályozottak személyiségfejlesztésében

A Comenius akció keretében 6 ország részvételével (Belgium, Dánia, Észtország, Írország, Németország, Magyarország) olyan projektet valósítottunk meg, mely során egy új módszert ismertünk meg és vezettünk be. Ez az értelmileg sérült tanulók számára adekvát didaktikai módszer, mely a gyermekek számára a tanulói aktivitásra építve fejleszti a cselekvésbe ágyazott gondolkodást, a kreativitást. A nemzetközi teammunka javítja a szociális kompetencia készségeket. Sikereket nyújt a terápiás személyiségfejlesztő folyamatban a gyógypedagógusnak, a sajátos nevelési igényű gyermekeknek egyaránt.

Tapasztalatok a Storyline módszer alkalmazása folyamán

A módszert Írországban találták ki, hogy a motivációjukat veszített gyermekek újra rátaláljanak a tanulás és a szereplés örömeire. Később Dániában adaptálták sérült gyermekek számára.

A folyamat lényege, hogy olyan hasznos, a mindennapi életben szükséges képességek alakuljanak ki, mint a kommunikáció, az együttműködés, a vélemény demokratikus kifejezése, vagyis ami a speciális nevelést igénylő gyermekek gyengéje. Mindezt a pozitív hatást úgy érzük el, hogy a hétköznapi életben előforduló eseményeket, melyek iránt a gyermekek egyébként is érdeklődnek, olyan keretjétkéba helyezük, melyben a dráma, a kézművesség, a beszéd ötvöződik.

A neveltségi területek témaköreire kapcsolódva úgy szervezzük át a tananyagokat, hogy egyfajta szinkronicitás érvényesül köztük. Ugyanazzal a témával foglalkozik a magyar, a történelem, illetve a rajztanár.

1. lépcső:

A téma a XX. század – ez adja a keretjátékot. Történelemhez kapcsolódva a világháborúhoz közeledő országok életkörülményeiről olvasnak a gyerekek.

2. lépcső:

Kitalálnak maguknak egy karaktert. A karakter ekkor, ezen a helyen él, családjá van, munkája, beteg, tehetséges valamiben, vágyai, álmai vannak. Magyar órán szótárak, lexikonok, könyvek segítségével kitalálja ezt a figurát. Leír róla mindent, fogalmaz, előadja a többiek számára, megtanulja a többi karakter adatait.

3. lépcső:

Megjeleníti a karaktert. Rajzórán rajzolja, öltözteti, lakását megfesti, használati tárgyait létrehozza.

4. lépcső:

A keretjáték egy új eseménnyel gazdagodik. Például kiadják az 1. zsidótörvényt. Ki az, aki elveszti a munkáját, mit tud tenni érte a többi karakter?

Milyen plakátok, kiáltványok, graffitik születnek az utcákon? Miről írnak az újságok? Kik emelik fel szavukat? A Nyugat irodalmárainak szerepe...

5. lépcső:

Minden megvalósítás egy úgynevezett prezentációval zárul. A gyerekek egymásnak mutatják be, hogy hova juttatták el a választott karakterüket, elmagyarázzák, hogy mit miért csináltak, esetleg mi fog majd történni az általuk kitalált karakterrel.

Az év folyamán több „bőrbe” is belebújhatnak, kipróbálhatnak több ötletet. Minél többször állnak az osztály előtt, annál nagyobb fegyelemmel és színesebb előadással tudnak megnyilvánulni. Hetedik évfolyamon méréseket végeztünk, hogy mennyire tudja segíteni a Storyline módszer a hagyományosan nehezebb tananyag elsajátítását. Az eredmény alapján azok, akik érdeklődtek, 5–14%-ot javítottak, akik nem akartak részt venni a kísérletben, azok teljesítménye 23–46%-kal esett vissza. A partnerországok jóval régebben és nagyobb számban szerveztek Storyline osztályokat. A megvalósítás folyamán Dánia és Németország azok, akik tutorként pártfogolják a frissen alakult csoportokat, elsősorban arra vonatkozó tanácsaikkal, hogy hogyan kell hagyni a gyermeket cselekedni.

Projektünk témája

A projekt témáját a dán koordinátor iskola javaslata alapján választottuk, mindenképpen olyan témával akartunk foglalkozni, amely hozzájárul az értelmileg/tanulásban akadályozott, sajátos nevelési igényű gyermekek eredményes személyiségfejlesztéséhez. A módszer kiemelkedő sajátossága a tanulói aktivitás, a kreatív alkotás, a fantáziavilág fejlesztése. A tanulási folyamatban a cselekvésbe ágyazott gondolkodás, az alacsony szintű fantáziavilág, a manuális készségek fejlesztése a Storyline módszer alkalmazása folyamán megjelenik.

A projektfolyamat során minden tanévben tartunk tanártalálkozót, ahol a fenti elveknek megfelelően tervezzük az intézményben és a tanár-gyermek összefüggéseken végzett tevékenységeket. Az elkészült és alkalmazott óravázlatokat az intézmények folyamatosan cserélik és alkalmazzák.

A projekt célcsoportja a fent említett SNI tanulók köréből származik. A projektmunkában részt vevő tanulók kiválasztásánál törekszünk hátrányos helyzetű tanulók bevonására, akiknek kevesebb lehetőségük van megismerkedni más nemzetek természeti, társadalmi kultúrájával. A tanulók gyermekvédelmi szakellátottak, hátrányos helyzetűek, roma származásúak. Egy-egy utazás szervezésekor

együttműködnek velünk az őket ellátó szervezetek is (TGYESZ, Családsegítő Szolgálat) a felmerült problémák megoldása érdekében.

Igyekszünk a módszert több fórumon másokkal is megismertetni, számos sikert könyvelhetünk el ennek kapcsán. Többek között pl. a módszertani tevékenységek ajánlatában szerepel a Storyline módszer alkalmazási lehetőségei az SNI tanulók befogadó nevelését vállaló intézmények számára. A záróév feladata lesz egy angol nyelvű Storyline kézikönyv és DVD elkészítése, mely a teljes projekt nemzetközi tapasztalatait foglalja össze, illetve a zárókonferencia prezentációi, amelyek helyszínéül Írország, Dublin lesz, az ír SNI tanulókat nevelő pedagógusok számára.

STORYLINE módszer alkalmazása a tanulásban és értelmileg akadályozott személyiség-fejlesztésében

A Storyline didaktikai módszer angolszász eredetű módszer, mely alkalmazható a sajátos nevelési igényű gyermekek nevelés-oktatásában, terápiás jellegű foglalkozásokon egyaránt.

A módszer alkalmazása a pedagógusok által szabadon alkalmazható egyéni érdeklődésnek megfelelően.

A Storyline módszer általános jellemzői:

- Az ismeretátadás integrált módon történik
- Különböző tantárgyakat hoz össze egy témakörben
- A diák autonómiát élvez a tevékenységi folyamatban
- A tanulásszervezést jellemzi egyéni-páros és csoportmunka
- Aktív tevékeny feladat
- Érinti a kulcskompetencia területeket (szociális , kommunikációs, stb)
- Szolgálja a kreativitás fejlesztését
- Szolgálja a hallás utáni értés, az olvasás-írás használatát
- Referenciaanyagok használata

Egy téma feldolgozásának lépései:

- Brainstorming a téma felvetéséhez
- Helyszínek kiválasztása, kreatív megalkotása
- Kapcsolatok a karakterek között
- Szabályok és rítusok
- Szituációk megalkotása, speciális esemény keresése
- A story megalkotása, összefüggés a karakterek és a helyszínek között
- Visszatekintés és értékelés
- A story összefüggő prezentációja.

A Comenius team gyógypedagógus tagjai:

SOMOGYINÉ LAKATOS ANDREA
igazgatóhelyettes, projektkoordinátor

SITERI ANIKÓ
gyógypedagógus, szakmai vezető

SZAKÁL JUDIT
gyógypedagógus, alkalmazó pedagógus

Barczi Gusztáv Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény, Debrecen

barczi@barczi-debr.sulinet.hu

A projektről több információ: www.starsproject.eu

www.barczi-debrecen.fw.hu

RUGALMAS BEISKOLÁZÁS

A kezdetek

Iskolánk mindig nagy hangsúlyt fektetett arra, hogy a tanulók számára minél színesebb fejlesztő tevékenységeket kínáljon. A néptánc, a képzőművészet és a dráma mellett ÖKO-iskola vagyunk, testvériskolai kapcsolatokkal rendelkezünk, már korábban is vettünk részt Comenius projektben, amelynek témája az irodalmi hagyományok bemutatása volt és a gyerekek aktív munkájára épült.

Jelenlegi témánk az iskola kezdő szakaszának összehasonlítása Európa különböző országaiban, a projekt megvalósítása során pedig a partnerekkel közösen egy koncepciót szeretnénk kidolgozni a rugalmas beiskolázásra.

Az elmúlt évek során jelentősen változott az iskolába lépő tanulók összetétele, nőttek a gyerekek közti különbségek, s ez nagy feladat elé állította a pedagógusokat. Az iskolakezdés mindenképpen döntő egy kisgyermek életében, ezért a kezdőszakasz rugalmassá tétele olyan témának ígérkezett, ami szoros összhangban van az iskola pedagógiai programjával.

Az integrált nevelés, a bejáró tanulók arányának növekedése is szükségessé tette ezt. Ez az igény találkozott a német vechtai Alexanderschule és az osztrák puchi Általános Iskola igényével, így a 2005/2006-os évben startolt a közös iskolafejlesztési projektünk.

A munkát a vechtai Alexanderschule koordinálta, Juliane Berding igazgatóhelyettes céltudatos vezetésével.

Céljaink

A kiindulási helyzet vizsgálata és egy helyzetelemzés nyomán célunk volt didaktikai és módszertani tervezetek fejlesztése azon gyermekek részére, akik különbözően fejlődnek, valamint a teljesítményértékelési és teljesítménymérési dokumentációk megfelelő formáinak kidolgozása. Emellett olyan modellek kifejlesztését is terveztük, amelyek alapul szolgálnak egy megváltozott iskolakezdéshez.

Közös munkánk az iskolák tapasztalatcseréjén alapult, közösen határoztuk meg a szempontokat, elküldtük egymásnak az elkészült anyagokat, tanultunk egymástól és segítettük egymást. Iskolánkból az alsó tagozatos kollégák vettek részt a munkában, elsősorban a mindenkori elsős és második nevelők.

A közös munka

Az első év súlypontja a tervezett helyzetelemzés volt. Bemutattuk egymásnak az iskolarendszert, az iskolába lépés rendjét, a beíratás feltételeit, módját, ezek törvényi háttérét. Összehasonlítottuk a nemzeti sajátosságokat, elemeztük az iskolák együttműködését más társintézményekkel. Városunkban pl. az összevont Óvodai Intézménnyel és a Nevelési Tanácsadóval nagyon jó a kapcsolatunk. Megvizsgáltuk az első osztályos tanulók összetételét, kidolgoztuk azokat a szempontokat, amik segítik a tanulók megismerését, és közösen megbeszéljük a dokumentálás módját. Az első találkozó Ausztriában volt, itt nagyon sok információhoz jutottunk. Legérdekesebb volt számunkra megismerni, hogy az osztrák iskola heti tervezéssel próbálkozott, a tanulók egyéni tempóban végezték a számukra megtervezett

feladatokat. A következő találkozón Vechtában egyeztettük a közös honlap működtetésének technikai részleteit, az egységes prezentációs formákat, és megállapodtunk a második év súlypontjaiban.

A helyzetelemzés értékelésekor megfogalmazódott, hogy jelentősek az iskolakezdés közötti különbségek az egyes országokban, hiszen Magyarországon az iskolaérettséget az óvodák döntenek el, míg Németországban ez az iskolában történik két lépcsőben, s az igazgató dönt az érettségről, valamint a felvételtől is. Ezért számukra az érettséget vizsgáló szempontsor összeállítása nagyon fontos volt, míg mi inkább olyan jellegű tesztet dolgoztunk ki, ami alkalmas lesz az iskolába lépő gyermekek kiindulási szintjének mérésére.

A második évben a team-munkák következtek. Év elején minden elsős tanulóval elvégeztetünk egy általunk kidolgozott játékos szintfelmérő feladatsort (*Segíts Sűsűnek*) téri orientációra, finom-mozgásra, mozgáskoordinációra. A projektben dolgozó elsős, másodikos gyerekek különböző témákon dolgoznak (*Farsang, Ébred a természet*), munkájukból kiállítást is szervezünk, év végén pedig *Az én könyvem* címmel összefűzzük.

A partnerekkel nálunk járva megismerhették az iskolában folyó munkát, meglátogatták az óvodákat, a Városi Óvodai Intézmény vezetője bemutatta a gyerekek fejlődését követő dokumentációs anyagokat, megismerhették a Nevelési Tanácsadó munkáját is, bemutattuk nekik intézményeink közötti összefogást, amit példaértékűnek tartanak.

A harmadik projektévben a folytatás, kipróbálás, értékelés zajlott. Folytattuk a gyerekek témamunkáit, (*Barátaink az állatok, Itt van a tél!*), a szülők véleményét is megismertük egy kérdőív segítségével, ennek legérdekesebb tanulsága az volt, hogy az osztálykeretek esetleges felbontását kevesen fogadnák szívesen, míg a partnerországokban ez a ragaszkodás az adott osztályközösséghez nem jellemző.

Az elsős nevelők, iskolánk fejlesztő pedagógusa segítségével egyéni fejlesztő feladatsorokat dolgoztak ki magyar nyelv és irodalomból, valamint kipróbáltuk a *Varázsbet Fejleszt Programcsaládot*. Minden alsós osztály számítógépet kapott, így a Manó család programjait is használtuk délelőtt és napköziben is. A három partneriskola közösen tervezett meg egy számítógépes értékelő programot, amit a német iskola készített el, de tartalommal mindenki maga töltötte meg. Ez színek segítségével pontosan mutatja, hogy a tanulók adott területen hol tartanak.

A németországi projekttalálkozókon olyan iskolába látogattunk el, ahol összevont osztályokban folyik a tanítás (1–2; 3–4), részt vettünk olyan osztály óráin, ahol projektmódszerrel dolgoznak a gyerekek, és a nevelők saját fejlesztésű taneszközöket használnak. Ezek a látogatások nagyon inspirálóak voltak. Ausztriában tartottuk a záró, értékelő találkozónkat, ahol megfogalmaztuk a nehézségeket, az eredményeinket, valamint a projekt hozadékait.

A három év közös munka soknak tűnik, mégis kevésnek bizonyult ahhoz, hogy minden kitzűzött célt megvalósítsunk. A rugalmas iskolakezdésre ennyi idő alatt nem állhatott át egyik partner sem, ez sokkal komplexebb probléma, mint gondoltuk. Ugyanakkor menetközben mindhárom iskola a tervezettkén felüli eredményeket is elért. A projekt jelentős eredménye számunkra az, hogy ennek keretében végzett tevékenységünket összerendezve olyan fejlesztési koncepciót készítünk iskoláinknak, melyben az elvek mellett konkrét segítséget adunk a nevelőinknek tesztekkel, feladatsorokkal, fejlesztési és dokumentálási lehetőségekkel a különböző képességű gyermekek érdekében. Tervezzük, hogy a szülők számára is készítünk egy kivonatot, ami az iskolába lépést könnyíti meg, és segít a szülőknek az érettség kérdésében eligazodni. Egyértelmű tehát, hogy a munkát folytatni kívánjuk annak ellenére, hogy az iskolafejlesztési projektünk lezárult.

Az elmúlt három évet nemcsak a közös munka, az egymástól tanulás, a folyamatos motiváltság, az iskolai élet színesítése jellemezte, hanem egymás országának, kultúrájának megismerése és barátságok születése, amikben ezek a kapcsolatok biztosan továbbélnek.

IHÁSZ LAJOSNÉ

Gróf Apponyi Albert Általános Iskola és Alapfokú Mvészetoktatási Intézmény

www.forum-eingangstufe.de

AZ ÉLETMINŐSÉG JAVÍTÁSA – BARÁTKOZÁS ÉS ELFOGADÁS

COMENIUS 1 MAJD COMENIUS
ISKOLAI EGYÜTTMŰKÖDÉSEK
PÁLYÁZAT

A kezdetek

Az esztergomi Montágh Imre Általános Iskola és Speciális Szakiskola komplex gyógypedagógiai nevelési-oktatási és szolgáltató intézmény, amely ellátja 0–25 éves korig a tanulásban akadályozott, értelmileg akadályozott, autista, halmozottan sérült gyermekek nevelését-oktatását, képzését, segítő szakmához jutásukat.

2003 őszén keresett meg bennünket a projektben koordinátori szerepet vállaló finn iskola, és felajánlotta, hogy szívesen bővítenék a már futó iskolafejlesztési együttműködésüket (*Segítsük egymást*) egy magyarországi intézménnyel is. Mind az iskola vezetése, mind a tantestület mindig fontosnak tartotta a nemzetközi kapcsolatok építését és ápolását, ezért döntöttünk úgy, hogy szívesen dolgoznánk együtt az Európai Unión belül működő sajátos nevelési igényű gyermekeket oktató iskolákkal, így 2004-től csatlakoztunk a projekthez. Mellettünk olasz, angol, görög, spanyol és bolgár iskola működött együtt a finn koordinátor vezetésével, az együttműködés sikerét mutatja az is, hogy lezárultát követően 2006-ban újabb iskolafejlesztési projektet indítottunk az olasz és az angol iskolával közösen *Improving the quality of life* címmel. Kihasználva az utolsó lehetőséget a bővítésre, egy év múlva egy török iskola is csatlakozott a projekthez, de az angol iskola kiesése miatt ismét hárman dolgozunk együtt 2009-ig.

Céljaink

A projektben való részvétellel több célunk is van. Először is szeretnénk nemzetközi kitekintést biztosítani az intézményünkben oktatók számára a sajátos nevelési igényű tanulókkal való foglalkozás, képzés területén. Fontos szempont, hogy megismerjük, más országokban milyen módon valósítják meg a fogyatékkal élők többségi társadalomba történő integrációját. Tervünk az is, hogy a szakmai tapasztalatok átadásán túl közvetlen, baráti kapcsolatokat is kiépítsünk és ápoljunk az Európai Unióban működő más hasonló jellegű intézményekkel.

Ilyen és ehhez hasonló közös pályázatok és projektek kidolgozása, megvalósítása jelentős segítség tanulóink teljesebb fejlesztése szempontjából, a megvalósuló tanár és diákcserék emelik képzésünk színvonalát. Célunk továbbá, hogy olyan önértékelő programokat és módszereket ismerjünk meg, melyek átvétele és alkalmazása segít abban, hogy a fogyatékkal élő tanulóknak a lehető legnagyobb szociális autonómiát biztosítsuk. Ez a jövőben hozzájárul ahhoz, hogy tanulóink toleránsabbak legyenek egymással és másokkal szemben. A különleges oktatást igénylő tanulók számára kidolgozott oktatási módszerek megismerése és átadása a projektben részt vevő minden intézmény számára kiemelt jelentőségű feladat, a Comenius pályázat segítségével hosszú távú szakmai kapcsolatok sikerül kiépíteni.

A projekt megvalósítása során eddig két projekttalálkozóra került sor, az egyiket még a kezdetekkor, 2006-ban Milánóban az olasz partnernél, a másikat az első év vége felé 2007. májusában Stevenage-ban az angol partnernél tartottuk.

Milánóban a projekt megvalósításának tervezése mellett egyéni fejlesztési tervekkel mutattunk be egymásnak. Alkalmunk nyílt a különböző sérülési foknak és típusnak megfelelő fejlesztési tervek összehasonlítani, megbeszeltük a képzési koncepciót, az egyes országokban alkalmazott módszereket, terápiás lehetőségeket.

A megbeszélés arra sarkallt minket, hogy készítsünk egy kérdőíves felmérést diákjaink szabadidejéről, társadalmi szocializációjáról. Az eredményeket a következő projekttalálkozóon Stevenageben összehasonlítottuk és értékeltük. A közösen elkészített anyagot minden intézmény a saját feltételeinek és lehetőségeihez mérten adaptálta. Együttműködésünk eredményeképpen olyan anyag született, ami alkalmas további feldolgozásra. A már végzett tanulóink számára egy nyomonkövetési rendszert szeretnénk kidolgozni, melyet a következő években alkalmazni tudnánk az intézményben.

A felmérés

A 2007 tavaszán elkészített kérdőívvel feltérképeztük tanulóink:

- barátkozási szokásait,
- milyen körből választanak maguknak barátokat,
- milyen életkorúak barátságát keresik,
- szabadidős tevékenységeiket, kedvenc időtöltésüket,
- szeretnék-e szervezett szabadidős programokat az iskola keretein belül,
- milyen tevékenységek érdeklik őket.

A felmérésbe iskolánk minden tanulócsoportját bevontuk az összes évfolyamról és korcsoportból.

Partnerintézményeink közül az olasz középiskola már több évtizede oktat különböző sérülésekkel élő, speciális nevelési igényű tanulókat integrált oktatási formában. Vizsgálatunk nem titkolt célja volt, hogy feltérképezzük, összehasonlítsuk, hogy a szegregált, illetve integrált intézményi keretek között oktatott speciális nevelési igényű gyermekek barátkozási szokásai és szabadidős elfoglaltságai milyen hasonlóságokat és eltéréseket mutatnak. Úgy gondoltuk, igen hasznos szakmai információkat jelenthet tantestületünk számára, akik az első gyakorlati lépéseinket tesszük a „klasszikus értelemben vett” integrált oktatás területén.

Vizsgálatunk eredményeiből a barátkozási szokások bemutatását szeretném kiemelni. Az eredmények alapján elmondhatjuk, hogy tanulóink többségének minden korosztályból vannak barátai, barátnői, saját korosztályuk életét élik, jellemzően hasonló korúakkal barátkoznak. Jellemző, hogy a rokonaik között a hasonló életkorú családtagokat egyben barátaiknak is tekintik. Barátaik között osztály-, illetve iskolatársakat, és többségi iskolába járó barátokat egyaránt találunk.

Szakiskolás tanulóink baráti körének alakulását egybe tudtuk vetni a milánói középiskola hasonló életkorú tanulóinak barátkozási szokásaival.

Kérdésünk mindkét vizsgálati csoportban arra irányult, hogy a speciális nevelési igényű és a többségi oktatásban részt vevő tanulók keresik-e egymás barátságát, és ha igen, milyen rendszerességgel teszik azt.

A kapott eredmények alapján elmondható, hogy tanulóink kicsivel több, mint felének (54%) van többségi általános iskolába járó barátja, a többiek inkább saját iskolába járó társaikkal barátkoznak. Az olasz középiskolában, ahol integrált oktatás folyik, a tanulók 58%-a barátkozik speciális nevelési igényű társaival, közülük viszont csak 11%-uk tartja kapcsolatot a társaival iskolán kívül is, míg a többiek (42%) nem keresik az ő társaságukat.

Nálunk a helyzet kicsit árnyaltabb, a tanulók 16%-a áll napi kapcsolatban más iskolába járó társaival, 24%-uk 2-3 naponta, 36%-uk hetente 1 alkalommal, 5%-uk pedig ritkábban, kb. minden második héten találkozik velük.

Az eredményeink tükrében azt állapítottuk meg, hogy a szegregált oktatási intézménybe járó gyermekek intenzívebben keresik és ápolják a kapcsolatot többségi iskolába járó társaikkal, mint fordított esetben. Törekvésüknek, igényeiknek úgy gondoljuk, örülni kell, s iskoláinknak, bármelyik oktatási

formáról legyen is szó, a társadalmi integrációt segítő programok nyújtásával katalizálniuk kell ezt a folyamatot.

Ebben segített bennünket e nemzetközi projektben való részvételünk is.

Tanulóink bekapcsolódása a projektbe

A projekt indulásakor 2006-ban megnyitottuk iskolánkban az Európa-sarkot, itt informálódhatnak a diákok és minden érdeklődő a programban szereplő intézmények országairól, kulturális szokásairól, földrajzi környezetéről.

Életviteli ismeretek keretében megismertettük tanulóinkat a részt vevő intézmények országainak legjellemzőbb nemzeti ízeivel, ételleivel. Partnereinktől olyan recepteket kértünk, amelyek egyszerűen és könnyen elkészíthetőek, így készülhetett az iskola tankonyháján angol almás káposztasaláta, valamint eredeti görög saláta.

A diákjaink műsort adtak az esztergomi találkozón, rajzpályázatot hirdettünk a részt vevő intézmények diákjai körében, és az elkészült munkákból kiállítást rendeztünk az iskolában a májusi projekt értekezlet alkalmával. Minden résztvevő országból számos gyönyörű pályamű érkezett, így a zsűrinek nagyon nehéz dolga volt a díjazottak kiválasztásánál.

A finn és angol pedagógusok intézményünkben órákat látogattak és részt vettek szabadidős programjainkon. A finn kolléga napközis foglalkozások keretében közös zenei bemutatót tartott iskolánk metallofon zenekarával, a két ország népdalaiból állítottak össze közös műsort.

Az integráció segítése céljából több olyan programot szerveztünk, ahol sajátos nevelési igényű tanulóink és a többségi iskolák tanulói együttesen vettek részt – sportversenyek, szavalóverseny, szabadidős programok. Ezek a programok nagyban segíthetik sérült diákjaink társadalmi integrációját, az elfogadást.

Intézményünk elsődleges feladata a sajátos nevelési igényű tanulók képzése-oktatása. A Comenius programban való részvételünk hozzájárul iskolai életünk színesítéséhez, új utak lehetőségei megismeréséhez, a jó példa átvételéhez, adaptálásához.

Diákjaink és pedagógusaink számára is sok örömet okozott a közös munka.

Pedagógusaink számára pedig nemcsak szakmai megújulást jelent egy-egy projekttalálkozó, hanem nagyon jó nyelvgyakorlási és kikapcsolódási lehetőség is.

Iskolánk vezetősége és a kollégák is egyöntetűen támogatják a projektben való további részvételt.

RETTER DIÁNA FLÓRA, CSERNA MÁRIA

e-mailek!

**Montágh Imre Általános Iskola és Speciális Szakiskola,
Esztergom**

AZ ALKOTÁS ÖRÖMÉVEL

COMENIUS 1 PROJEKT

A berlini Carl von Linne iskola, ahol legfőképpen tanulásban akadályozott és mozgássérült fiatalok tanulnak, kereste meg iskolánkat egy körvonalazódó projekt kapcsán, melyben sérült fiatalok művészet általi fejlesztéséről volt szó. A projektben a német iskola és a mi iskolánk mellett három másik, hasonló profilú intézmény, egy cseh, egy dán és egy lengyel iskola is részt vett.

Az első projekttalálkozóra Sumpérkben (Csehország) egyelőre csak tanár kollégák részvételével került sor, itt a technikai részletek mellett (honlapfejlesztés, tervek és feladatok egyeztetése) szakmai ismeretek befogadására is lehetőség nyílt.

Találkoztunk az ott élő diákokkal és kollégákkal, megtekintettük a gyermekek munkáit és a programhoz kapcsolódó alkotásaikat, és természetesen meghatároztuk a projekt konkrét céljait. Ezek között a komplex művészeti nevelés és más tantárgyak közötti kapcsolat elmélyítése, művészek megismerése ugyanúgy szerepelt, mint sérült tanulóink megsegítése a kommunikáció, mozgásos aktivitás, önkifejezés és aktivitás területén, vagy alkotások készítése és kiállítás szervezése, honlapunk fejlesztése és egy bemutatkozó film készítése.

A következő berlini találkozón már négy diánk is részt vett, lehetőségük nyílt a műhelymunkában aktívan részt venni, ismerkedni, illetve kapcsolatokat kialakítani. A műhelymunka oldott baráti légkörben, két csoportban folyt. Az egyikben a gyermekek a *fa* témakört járták körül (festés, modell, agyag, kirándulás, stb.), míg a másik csoport egy filmet készített, melynek ők maguk voltak a szereplői. A gyermekek írták a történetet, készítették a díszleteket és vágták össze a filmet.

A hét további részét ötletbörze, városnézés, kiállítás, alkotások bemutatása, projektmegbeszélések, tapasztalatcserék, kötetlen együttlétek gazdagították.

Ez idő alatt az iskolánk tanulói is tevékenyen részt vettek a projektben. Sok diánk alkotása volt látható a Stefánia palotában megrendezett rajzkiállításon, illetve megtekintették az egyik bevásárlóközpontban kiállított, róluk készült óriásfotókat, plakátokat.

Művészeti óra keretében láthatták diájkaink a *Monet és barátai* című tárlatot. Szerveztünk tanulmányi, illetve jutalomkirándulásokat (cirkusz, bobozás, Budavári Labirintus, hajókirándulás, Természettudományi Múzeum, Hadtörténeti Múzeum, Közlekedési Múzeum, stb.). A tanév végén a kerületi művelődési központban gyereknaphoz kapcsolódó Socrates napot rendeztünk, ahol nem csak a diákok alkotásai, festményei voltak megtekinthetők mindenki számára, de egyéb szórakoztató, mozgásos, táncos, művészethez kapcsolódó programokban is részt vehettek.

A következő találkozó vendéglátója a mi iskolánk volt Budapesten, egy szép tavaszi héten. A népművészetet választottuk fő témának, amit sok oldalról megközelítve, színes programok, koncertek gazdagítottak. Barátaink megismerkedhettek népművészetünkkel, népszokásainkkal, mesterségeinkkel, falusiak és őseink életével szabad foglalkozások keretében, melyeknek a Néprajzi Múzeum és a Skanzen adott otthont (csuhébaba és gyertyakészítés, 20. század eleji iskolában tanulás, stb.).

A Csillagházban élő népzenere táncoktatás zajlott, amin önfeláldozóan vettek részt felnőttek és gyermekek egyaránt. Városnézésre önállóan, szabad programon belül és egy dunai hajókirándulás alkalmával volt lehetőség.

Az egyik napon beleláthattak az analóg filmkészítés rejtelmeibe is. A gyerekek egy 16 mm-es kamerát kezeltek, majd saját filmet vágtak össze az általuk filmre rajzolt vagy karcolt anyagból.

Néhány tanulóknak lehetősége nyílt a hetet külföldi társaikkal együtt tölteni a hotelben és kiváló alkalom volt a hét arra, hogy külföldi barátaink közelebről is megismerjék országunkat, hagyományainkat, gasztronómiánkat, de nem utolsó sorban intézményünket.

A búcsúest alkalmával előadták a nemzetek egy másik ország hozott népdalát, melyet a hét folyamán begyakoroltak. Nekünk magyaroknak egy lengyel népdallal kellett megbirkóznunk.

A következő projekthét Dániában zajlott, ahová két diáklányunkkal érkeztünk. Ez pontosan H. C. Andersen születésének 200. évfordulójára esett. A találkozó fő témája *A császár új ruhája* című Andersen mese feldolgozása, megrendezése, színházi előadása volt. A gyermekek gyakorolták a szerepjátékot, illetve díszleteket készítettek. A színdarab keretén belül kultúránkenti előadásra is sor került. Alkalmunk nyílt belelátni az ottani hatalmas intézmény életébe, majd megtekintettük az iskola környékét és Koppenhágát is. A gyermekek elfoglaltsága alatt a felnőttek projektmegbeszéléseket tartottak.

A Socrates/Comenius projekt záróakkordja Varsóban történt. Jó team munkára volt szükség, hogy a záró vándorkiállítás szervezése a varsói kulturális központban gördülékenyen történjen. A hét folyamán a gyermekek ismerkedtek a lengyel tradíciókkal, készülődtek a hűsvétra, festettek, sütöttek. Részt vettek egy találkozóon egy lengyel művésznőnél, Bozenna Biskupskánál, ahol előzetes felkészítés után egyénileg és kis csoportban alkottak a diákok, de már segítség nélkül.

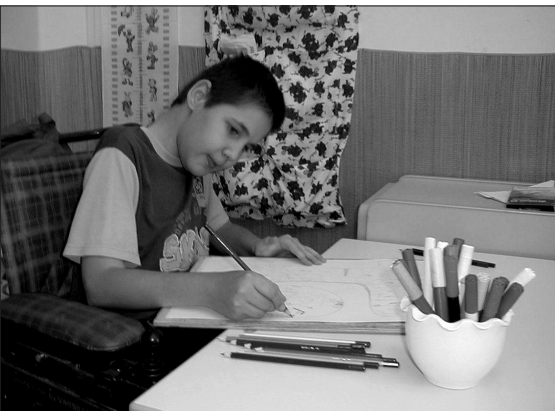
Összegzésként bátran állítható, hogy nyitott, rugalmas, együttműködő és baráti kapcsolat alakult ki az intézmények között, nagyon jól tudtunk együtt dolgozni. Diákjaink alkalmazkodóak, felszabadultak voltak, ép és sérült gyermekek egyaránt jól érezték magukat, nyitottak, barátságosak és szívesen vettek részt a programokon. A nyelvi hiányosság csak részben jelentett akadályt nekik. Új lehetőség, világ nyílt meg számukra, kivételes alkalmat jelentettek a közös utazások, programok. Kialakultak levelezések a diákok között, melyekben fordítási segítséget adtunk. Nagyon igénylik a megerősítést, segítséget, de az önállóságot is.

A különböző művészeti technikák, a kommunikáció, közös munka és cél egyaránt pozitívan és komplexen befolyásolják tanulóink személyiségét. A készség- és képességfejlesztés iskolánk sajátja, speciális módon, speciális eszközökkel, módszerekkel (kognitív, szenzoros, mozgásos, fizioterápiás) segítjük tanulóink fejlődését, a projekt ebben összetetten volt jelen: az önkifejezés, kommunikáció, önértékelés, szociabilitás, grafomotorikum, figyelem, feladattudat, rajzkészség fejlesztésében és számos más területen.

A fentiekben említettekhez kapcsolódóan kiemelném a sikerélményt és az alkotás örömét. Sérült diákjaink az élet több területén inkább kudarcot élnek át, a projektben azonban magukénak érzik nem csak a produktumot, de a munkát is. Az alkotás lehetősége, az örömszerzés és sikerélmény, az önálló munka nagy szerepet játszanak személyiségük fejlődésében. Annál kevésbé érzik magukat akadályozottnak, minél nagyobb lehetőségük van bekapcsolódni a mindennapokba, nyitni ép társaik felé. Ügyesen helytálltak az utazások során, új helyzetekben (szálloda, repülő, bemutatkozás, stb.). Ez siker, nem csupán élmény volt számukra.

A koncentrált, jól körbehatárolható, egyértelmű célokkal bíró feladatok és munka megkönnyítette a tanulási folyamatot. Ugyanígy nagy szerepe van a komplexitásnak, változatosságának, a több infor-

mációs csatornának. A tapasztalatok útján szerzett ismeretek inkább elmélyülnek a sérült fiataloknál, befogadóbbak, érdeklődőbbek.

Legfőbb módszerünk az önállóságra való nevelés vált, mely minden foglalkozás vagy terápia alkalmazásával megjelenik. A hangsúly nem a produktumon, hanem a munkafolyamaton van, mely egyben örömszerzés és sikerélmény is a diákok számára. Lényeges, hogy önállóan dolgozzanak a diákok, még ha vezetett aktív megsegítésre is van szükségük. Fontos a tapasztalatszerzés, hogy a kerekesszékekben ülők szintén aktív résztvevők lehessenek.

A kollégák, tanárok nyitottak a projekt felé, sőt, egyes tanórákon – művészet, földrajz, történelem,

játékos napközi – megjelennek a projekttel kapcsolatos feladatok, célok, módszerek.

Mára közösen elmondhatjuk, hogy ez a projekt sok örömet, érdekességet kínál mindnyájunk számára, minden nehézségen, fáradságos munkán túl. „Fogadd el olyannak, amilyen, hogy olyanná legyen, amilyen lehet!”- hirdeti pedagógiai programunk, amely útmutatás a jelenben, de előre mutat a jövőbe is. Nem csak pedagógiai programunk szól ezekért a fiatalokért, de ez a projekt szintén, remélve, hogy oly módon is célt ér, hogy nem csak szűkebb, de tágabb környezetünkben is egyre többen megismernek bennünket. Fontosnak tartjuk a programban megfogalmazott európai tartalmat, nemzetközi kapcsolatok kialakítását. Eddig ilyen, vagy hasonló nemzetek közötti összefogásban nem volt részünk, és sikerét az is jelzi, hogy a kapcsolatok megmaradtak, más nemzetek bevonásával új projekt lépett életbe, meghívásra kollégáink látogatást tettek külföldi iskolákban.

CSERI TÍMEA, LŐRINCZ PÉTER

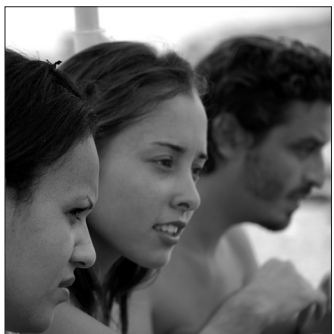
e-mailek

***Mozgásjavító Általános Iskola, Egységes Gyógypedagógiai
Módszertani Intézmény és Diákotthon***

ERASMUS

(Felsőoktatás)

A HÁTRÁNYOS HELYZETŰ KÖZÖSSÉGEK KÉPZÉSI IGÉNYEI

ERASMUS INTENZÍV PROGRAM A TESSEDIK SÁMUEL FŐISKOLÁN

Előzmények, témaválasztás

A hátrányos helyzetű közösségek képzési igényeivel, és a közösségek tagjainak az oktatás különböző formáiba történő bevonásának lehetőségeivel foglalkozó Erasmus Intenzív Program (IP) projekt a Tessedik Sámuel Főiskola (TSF) koordinálásával valósult meg 2002 és 2005 között. Az IP keretében hat európai egyetem rendezett 10 napos közös kurzust egyetemi és főiskolai hallgatók számára három tanéven keresztül. A koordinátor intézmény mellett a részt vevő partnerek a következők voltak: University of the West of England, Bristol, Egyesült Királyság, Univerzita Mateja Bela, Banska Bystrica, Szlovákia, Univerisade do Porto, Portugália, Mykolo Romerio Universitetas, Vilnius, Litvánia, Liepajas Pedagogijas Akademija, Liepaja, Lettország.

A téma egy előző IP témájából nőtt ki, melyet szintén a TSF koordinált 1999 és 2002 között. Ez az IP a demokratikus állampolgárságra nevelést állította középpontjába, résztvevői pedig pedagógusképző kurzusok hallgatói voltak. A projekt elsődleges célja az volt, hogy pedagógusjelölt hallgatók számára a demokratikus állampolgárság részvételen alapuló, tudatos, toleranciát, egyenlőséget és társadalmi igazságosságot előtérbe helyező elveit közvetítő közös kurzust szervezzen. A résztvevők megosztották egymással a demokratikus állampolgárság saját országukra jellemző értelmezését, s így fejlesztették interkulturális érzékenységüket, morális, szociális tudatosságukat. A kölcsönös tapasztalatcsere célja a közösségi életében való részvétel fontosságának megértése, a politikai és társadalmi élet abc-jének elsajátítása volt.

A demokratikus állampolgárságra nevelés témájával foglalkozó IP során szerzett tapasztalatok világosan megmutatták, hogy a szociális, kulturális, etnikai vagy vallási okok miatt a társadalom és a gazdaság periferiájára szorult, és így az állampolgársággal járó jogok gyakorlásában kevésbé motivált csoportok problémái komplexek, így nem elegendő ezeket csak az oktatás-képzés oldaláról megközelíteni. A projekt eredményeként világosan kiderült, hogy a közösségek, társadalmi csoportok hátrányos helyzetét gyakran nem egy, hanem számos ok váltja ki, és a különböző tényezők egymás hatását felerősítve gyakran halmozott hátrányt, olykor behozhatatlannak látszó lemaradást, társadalmi és gazdasági kirekesztettséget eredményeznek. Az IP projektben részt vevő oktatók arra a következtetésre jutottak, hogy a hátrányos helyzetű közösségek felzárkóztatását csak multi-professzionális, egyszerre több irányból érkező szakértő beavatkozások útján lehet sikeresen elérni. Például a projekt keretében meglátogatott hátrányos helyzetű, többségükben roma tanulókat oktató általános iskola nemcsak a megfelelő pedagógiai és kulturális ismeretekkel rendelkező pedagógusok segítségére támaszkodott a roma tanulók hátrányának csökkentésében, hanem igénybe vette szociális munkások, család gondozók és más szakemberek segítségét is, valamint munkalehetőséget is igyekezett biztosítani a tanulók számára, hogy a tanulási és beilleszkedési motivációjukat növelje. Ilyen és hasonló esetek tapasztalataira támaszkodva az IP tanári teamje úgy döntött, hogy az IP kereteit megtartva, de tartalmi, módszertani megújításokkal és Európa minél több különböző régióját képviselő partner bevonásával új pályázatot nyújt be.

Résztevők, célok

A részt vevő intézmények mindegyike számára fontos volt az innovatív, pedagógiai és módszertani újításokat bevezető, a kurzusok internacionalizálását elősegítő stúdiumok indítása. Az interdiszciplináris megközelítés lehetővé tette, hogy a program résztvevői különböző szakok hallgatói lehessenek, így a pedagógiai szakterület mellett lehetőség nyílt más stúdiumok, mindenképp a 90-es években mind több hallgatót vonzó gazdasági szakok hallgatóinak részvételére a projektben. Újdonság volt a pedagógiai aspektus mellett a szociális munka és az üzleti tanulmányok hallgatóinak bevonása a potenciális résztvevők körébe, mivel a partnerintézmények egy részében az ilyen típusú kurzusok túlsúlyba kerültek. Az előzetes egyeztetések során úgy tűnt, az üzleti tanulmányokat folytató, valamint a pedagógus és a szociális munkás képzésben részt vevő hallgatók egyaránt nagyban profitálhatnak egy újszerű, multiprofessionális IP-n való részvételből, amely lehetővé tenné, hogy a hátrányos helyzetű közösségek problémáit más szakmák megközelítésében is megismerjék.

Az IP célja olyan szakmai program összeállítása volt, amely elmélyíti és kiszélesíti a partnerintézmények különböző képzési programjaiban (pedagógusképzés, szociális munkás képzés, üzleti tanulmányok) részt vevő hallgatók ismereteit és rálátását a multiprofessionális intervenciók eredményességére a hátrányos, perifériára szorult társadalmi csoportok felemelésében. A hat résztvevős IP projekt szervezési kereteit tekintve mind a hat intézmény számára azonos részvételi arányt biztosított, és országonként 5 hallgató és 1-3 oktató delegálását tette lehetővé a programokra. Az így létrejött 30 fős csoportokban tehát azonos arányban képviselték magukat a részt vevő országok hallgatói. Körülbelül egyharmad részben jelentkeztek a programokra a pedagógiai, gazdasági és szociális munkás képzésekben tanuló hallgatók. A kurzusok angol nyelven folytak, és a részt vevő partnerek meg egyezésének értelmében a projekt három évében más-más ország rendezte őket, így még tovább gazdagítva a bevonható témákat és aspektusokat.

Az IP kurzusok jellemzői: innovatív módszertani elemek

Az IP-t 2003-ban Békéscsabán, 2004-ben a szlovákiai Besztercebányán, 2005-ben pedig Vilniusban rendezték meg. A projekt módszertani fókuszát a hat résztvevő partner országból származó esettanulmányok képezték. A tipikus munkaformák az esettanulmányokon alapuló csoportfeladatok, viták, prezentációk voltak.

Mind a hat partner egy-egy esettanulmányt készített egy, a saját országából vett példával bemutatva egy adott hátrányos helyzetű csoport problémáit és újraintegrálási lehetőségeit, a várhatóan leghatékonyabb prevenciós és intervenciós mechanizmusokat. Ezek az esettanulmányok képezték később az IP tananyagának központi részét, melyet a különböző szakmai alapokkal rendelkező résztvevők mind a saját, mind más képviselt szakmák prioritásait tekintetbe véve csoportosan elemeztek. Így azon túl, hogy nemzetközi csoportban, Európa hat különböző országából érkezett társakkal dolgoztak együtt a résztvevők az IP 10 munkanapja során, megismerkedhettek más szakterületeket képviselő hallgatók és oktatók szempontjaival is, ami egyedülállóan gazdag és sokrétű tanulási tapasztalatot eredményezett.

A rendező partnerintézmény nem készített írásos esettanulmányt, hanem az IP programjának részeként szervezett tanulmányút számított az adott ország esettanulmányának. A feldolgozott témák a hátrányos helyzetű csoportok széles skáláját ölelték fel, például az iskolából kimaradó gyerekek (Litvánia), a munkanélküliek (Szlovákia), menekültek és bevándorlók (Nagy-Britannia, Portugália), etnikai kisebbségek (Lettország), földrajzi elszigeteltségből adódó hátrányok (Magyarország). Az esettanulmányok feltárták a hátrányokkal rendelkező közösségek problémáit, és igyekeztek a ki-rekesztett csoportok reintegrációjának különféle lehetőségeit is felvetni. Az IP-k során a különböző diszciplinákat képviselő résztvevők a saját szakmai szempontjaik szerint közelítették meg a tárgyalt eseteket. A hallgatók az egész IP során nemzetközi csoportokban dolgoztak (5 hatfős csoport, melyben minden országot egy résztvevő képviselt). A program végén a csoportok közös prezentációkat

tartottak, amelyekben bemutatták a számukra legtanulságosabb esetek lehetséges megoldásait. Mindhárom IP kurzus keretében sor került egy-egy tanulmányútra, amely az IP-t rendező intézmény esettanulmányaként is szolgált. A békéscsabai program során a résztvevők ellátogattak egy speciális nevelési igényű tanulók számára létrehozott intézménybe, egy csökkent munkaképességűeket foglalkoztató kft-hez és a Békés Megyei Regionális Munkaerő Központba. A besztercebányai IP során a csoport tapasztalatokat gyűjthetett egy országos rehabilitációs központ munkájáról, valamint ellátogatott egy látássérült gyerekek részére fenntartott iskolába, a vilniusi program keretében pedig egy SOS gyermekfalu életébe nyerhettek rövid betekintést a résztvevők.

Eredmények, hasznosulás

A hátrányos helyzetű közösségek problémáival foglalkozó Erasmus IP mind a résztvevő egyének, hallgatók és oktatók, mind pedig a partnerintézmények szintjén komoly pozitív hatásokat eredményezett. Az IP-k végén lebonyolított programértékelések tanúsága szerint a részt vevő hallgatók rendkívül pozitívan értékelték a kurzusokat mind szakmai, mind egyéni fejlődés tekintetében. Többen kiemelték a kurzusok innovatív lebonyolítási módját, különös tekintettel a tanulmányutakra, amelyek lehetővé tették a direkt részvétel útján való tanulást. A hallgatók számára az Erasmus IP-ken való részvétel szervesen kapcsolódott a hazai egyetemen vagy főiskolán hallgatott kurzusokhoz, kiegészítette, gazdagította, kontextusba helyezte a tanult ismereteket. Az IP-ken való részvételért a hallgatók 4 ECTS kreditet kaptak. A kurzusokon részt vett hallgatók mélyebben megértették a hátrányos helyzetű csoportok integrálásának, társadalmi és oktatási inklúzióknak a szerepét és fontosságát választott szakterületük számára. Tapasztalatot szereztek az európai kontextusban, nemzetközi csoportban való tanulás terén, s nem utolsósorban további szakmai pályájuk szempontjából jól hasznosítható kapcsolatokat építhettek ki.

Az IP-n részt vevő oktatók szintén széles körben hasznosíthaták tapasztalataikat. Megismerhették más európai egyetemek oktatóinak módszereit és tanítási stílusát, tananyagot gyűjthettek, szakirodalmi ismereteiket bővíthették. Többen közülük konferenciákon adták elő az IP-n szerzett tapasztalataikat vagy publikációk keretében terjesztették kollégáik számára a megszerzett ismereteket. Az IP kutatási projektek kiindulópontjaként is szolgált számos kolléga számára.

Módszertanilag az IP kurzusok újszerűsége abban állt, hogy eltért a Magyarországon megszokott egyirányú, tanárközpontú, előadásokra építő, információ átadást előtérbe helyező hagyományos oktatási modelltől. Az új tudás megszerzése helyett a már meglévő tudás és tapasztalat megosztását, rendszerezését és új szempontok szerinti újragondolását szorgalmazta. A résztvevők csoportokban, közösen oldottak meg feladatokat, önállóan, kreatívan, új szempontok szerint közelíthettek meg a szakmájuk számára fontos kérdéseket.

A részt vevő partnerintézmények bővíthették nemzetközi tapasztalataikat, kurzusaikat gazdagíthatták az IP-ben való közös munka által. Oktatóik az IP során megszerzett ismereteket továbbadhatták kollégáiknak, az összegyűjtött tananyagokat és esettanulmányokat felhasználhatták más kurzusok anyagainak felfrissítésére. Az intézmények kurzuskínálata vonzóbbá vált a hallgatóik számára a nemzetközi programban való részvétel lehetőségén keresztül. Az IP-kezt rendező intézmények saját hallgatói is gazdagodtak a nemzetközi diákcsoport jelenléte által, hírnevüket öregbíthették, és népszerűbbé válhattak a sajtóban és a médiában való megjelenés okán.

Az együttműködés folytatása

A hátrányos helyzetű társadalmi csoportok problémáival foglalkozó IP befejezése óta a részt vevő intézmények közötti együttműködés folytatódott, és még nagyobb hálózattá bővült. A partnerek 2005-ben és 2007-ben is sikerrel pályáztak Erasmus IP-k megrendezésére hasonló tématerületeken. A projektekben részt vevő országok száma hatról nyolcra, a hallgatók száma pedig 30-ról 40-re nőtt. A 2005/2006-os tanévben megvalósult IP az inkluzív oktatási intervenciókkal mint szociális (re)gene-

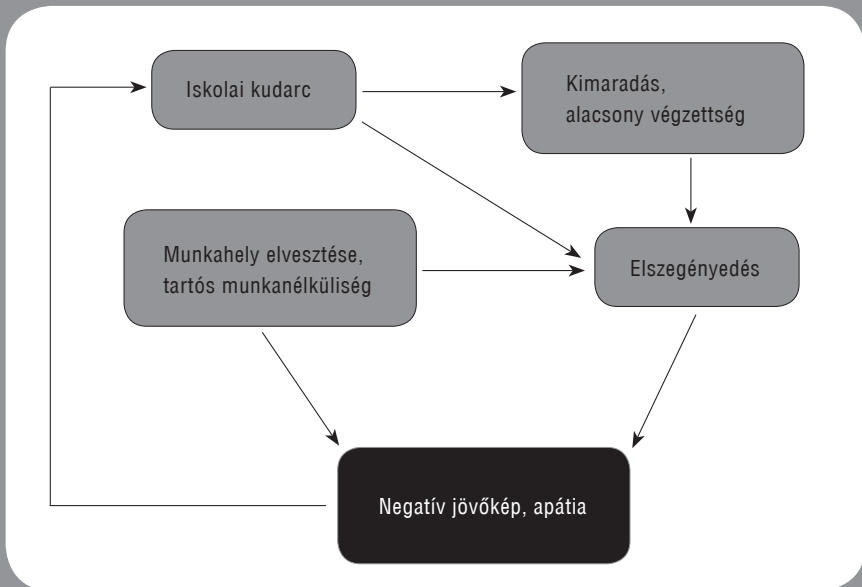
ráló eszközökkel foglalkozott, a 2007/2008-as tanévben megrendezett kurzus témája pedig az intézményi és társadalmi kohézió építése volt képzés útján. A folytatásként megvalósult IP-k továbbvitték a hátrányos helyzetű közösségekről szóló projekt módszertani újításait, és ezeket még tovább fejlesztették az elektronikus médiák és az Internet adta lehetőségek innovatív használatával a kurzusok oktatása során.

Az Erasmus IP-k kimagaslóan sikeresen valósultak meg, minden tekintetben elérték, sőt, túlszárnyalták kitűzött céljait. Komoly módszertani újításokat valósítottak meg azáltal, hogy új lexikai ismeretek megszerzése helyett már meglévő tudás interkulturális kontextusba helyezésével új megvilágításba helyezték, és így magasabb szintre emelték azt. Az IP-k során a tanulás elsődleges volt a tanítással szemben, a dialógus, a párbeszéd, a tapasztalatok összevetése és elemzése új minőséget hozott a részt vevő hallgatók és oktatók szemléletében. A direkt, részvétel útján, csoportos munkaformában való tanulás szintén fontos módszertani újítást jelentett a magyarországi résztvevők számára. A program által felölelt tématerületek hallgatói (pedagógusképzés, üzleti tanulmányok, szociális munka) saját intézményeikben nem vesznek részt közös stúdiumokban, így az IP-k a részt vevő hallgatók számára egyedülálló alkalmat jelentettek az interdiszciplináris megközelítésben való tanulásra. Szintén említésre méltó elem, hogy a 2005-ös és a 2007-es programokban a felsőoktatás mindhárom szintjén: Bachelor, Master és PhD szinten tanuló hallgatók is részt vettek, más-más szintű számonkérés mellett.

Összességében elmondható, hogy az IP-k kiváló alkalmat nyújtottak az európai kontextusban való tanulásra és tanításra, s ezen kívül széles körben propagálták a demokrácia és az egyenlő esélyek elveit.

I. ÁBRA

A hátrányos helyzetű társadalmi csoportok kialakulása

Forrás:

MAYER JÓZSEF: Önkormányzati stratégiák a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok munkaerő-piaci esélyeinek javítására (<http://www.oki.hu/oldal.php?tipus=cikk&kod=Fokuszban-Mayer-Onkormanyzati>)

II. ÁBRA

A hátrányos helyzetű társadalmi csoportok felzárkóztatása

HÁTRÁNYOS HELYZETŰ CSOPORTOK	FELZÁRKÓZÁST AKADÁLYOZÓ TÉNYEZŐK	BEAVATKOZÁS LEHETSÉGES MÓDJA
Alacsony iskolázottság	Hiányos közlekedési infrastruktúra	Komplex támogatási rendszerek
Szociális konfliktusokkal rendelkező családok	Tartós munkanélküliség	Hátrányos helyzetűek önjelű, cselekvőképességét megerősítő projektek
Munkanélküliek	Többszörösen hátrányos helyzetű csoportok társadalmi kirekesztetése	Flexibilis tantervek és képzési programok kidolgozása és alkalmazása
Romák	A népesség csökkenése, kedvezőtlen demográfiai összetétele	Információs szolgáltatás, tanácsadás
Hátrányos helyzetű térségben vagy településen élők	Az információs társadalom elégtelen tárgyi és humán feltételei	Társadalmi szintű párbeszéd kezdeményezése és koordinálása, konfliktuskezelés
Megváltozott munkaképességűek, egészségkárosodottak, fogyatékosok		

Forrás:

MAYER JÓZSEF: A hátrányos helyzetű társadalmi csoportok kialakulása, a felzárkóztatás lehetőségei (<http://www.oki.hu/oldal.php?tipus=cikk&kod=oek2002-Mayer-Hatranynos>)

III. ÁBRA

Az IP-k pozitív hatásai, eredmények, hasznosulás

- Innovatív lebonyolítási mód
- Módszertani újszerűség
- Tanulmányutak, csoportos munkaformák – direkt részvétel útján való tanulás
- Korábbi tanulmányok kiegészítése, gazdagítása, új kontextusba helyezése
- Krosszdiszciplináris megközelítés
- Európai kontextus, nemzetközi csoportban való tanulás
- A demokrácia és az egyenlő esélyek elveinek terjesztése
- Kapcsolatépítés
- Idegen nyelv használat
- Beszámítás: 4 ECTS
- Esettanulmányok beépülése más kurzusok tananyagába
- Folytatás: két újabb sikeres IP pályázat

LEONARDO DA VINCI

(Szakképzés)

SZEMÉLYES TAPASZTALATOKKAL SEGÍTENI

MEGVÁLTOZOTT MUNKAKÉPESSÉGŰEK FOGLALKOZTATÁSÁNAK TANULMÁNYOZÁSA NÉMETORSZÁGBAN

A *Megváltozott munkaképességűek foglalkoztatásának tanulmányozása Németországban* című projekt ötlete még 2005-ben született. A kedvezményezett, Bácsér Péter, aki maga is megváltozott munkaképességű, szociális munkás szakos főiskolai hallgatóként egy párhuzamos felsőoktatási program keretében az említett évben Németországban tartózkodott. A hallgatónak egy alkalommal lehetősége nyílt látogatást tenni a megváltozott munkaképességűek, fogyatékkal élők munkaerő-piaci integrációját megvalósító Werkstadt Hildesheim/Lebenshilfe-ben, a későbbi partnerintézményben. Ekkor került szóba, hogy esetleg egy későbbi időszakban kiutazhat, hogy megismerkedjen az intézmény profiljával. Főiskolás éveit alatt motivációja már az első pillanattól kezdve rendkívüli volt, hiszen saját élethelyzetéből adódóan – mozgásában korlátozott lévén – tisztában volt azokkal a nehézségekkel, melyekkel egy fogyatékkal élő fiatalnak szembe kell néznie a munkaerőpiacon. Mivel korábbi tapasztalatai azt mutatták, hogy Magyarországon az elhelyezkedés nehézkes, sőt esetenként lehetetlen egy „handycappell” élő ember számára, kíváncsi volt arra, hogy Németországban milyen lehetőségek vannak, és milyen módszerekkel segítik elő a speciális élethelyzetben lévők munkaerő-piaci integrációját.

A Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Karának Szombathelyi Képzési Központja és a külföldi partnerintézmény közösen dolgozták ki a projekt tartalmát, melynek középpontjában a fogyatékkal élő emberek állnak. A szociális munka szak kurrikulumában korábban is jelen volt, és ma is jelentős szereppel bír a fogyatékkal élők élethelyzetének, valamint a rehabilitáció és az integráció lehetőségeinek, módszereinek bemutatása.

Fontos a hátrányos munkaerő-piaci helyzet hangsúlyozása, mert a szociális munka elmélete és gyakorlata bővíthetővé vált a megszerzett ismeretekkel. Azáltal, hogy a hallgató személyes tapasztalatait megosztotta hallgatótársaival, praktizáló szakemberekkel, hatékonyabban képesek segíteni a hozzájuk forduló és munkát kereső fogyatékkal élő személyeknek.

A kedvezményezett saját hasznára fordította a kapott ismeretet, tapasztalatokat, hiszen kialakult benne egy pozitív énkép azáltal, hogy láthatta, hogy sorstársai megállják helyüket a munkaerőpiacon, és így ő is bátrabban keresett állást, és nem tekintett félelemmel az adott munkaterületen felmerülő kihívásokra.

A program során mindhárom fél (a küldő, a fogadó intézmény és a kedvezményezett) szempontjainak érvényesülése nem jelentett nehézséget, hiszen az egyszemélyes projektben két intézmény lépett egymással, valamint a hallgatóval partneri kapcsolatba. A feladatok összehangolása azonban nem volt egyszerű, megfelelő koordinációt igényelt. Fontos szerepe volt az előkészítő látogatásnak, melyben a kedvezményezett aktívan vett részt. A projekt előkészítésének fázisában többszöri konzultáció történt, melynek során mind a küldő, mind a fogadó intézmény szempontjai megvitatásra kerültek. Így alakult ki a fogadó intézmény által meghatározott program, melyet a küldő intézmény is elfogadott.

Végül, de nem utolsósorban, a szociális munkás hallgató a program elején célul tűzte ki, hogy a kapott ismeretek által segíti azokat a hátrányos helyzetű embereket, akiknek problémát jelent a munkaerő-piaci integráció.

A projekt kedvezményezettje, aki szociális szakemberként szakmai tapasztalatokkal, ismeretekkel, készségekkel gazdagodott, a fogyatékkal élők munkaerő-piaci integrációját tekintve jelenleg aktívan foglalkozik a speciális élethelyzetben lévőkkel. A projektben fontos szerepet játszottak a gyakorlati helyen dolgozó megváltozott munkaképességű személyek. A csoport heterogén jelleget mutatott, hiszen a tagok különböző fokú és típusú fogyatékoságokkal élnek. Ebből adódóan speciális igényeik is vannak.

Általánosságban elmondható, hogy mindenki segítségre szorul. A segítségnyújtás mértéke állapotól függően változik. A célcsoporttal kapcsolatban fontos tényező, hogy nagy részük tartós ápolásra, gondozásra szorul, fizikai és mentális gondozást is igényelnek. Az adott munkaterületen kiemelkedő fontossággal bírnak azok az értékek, melyeket a szociális munka is magáénak tekint. Ilyenek például: a tolerancia, a megértés, a türelem. Az igények mentén továbbhaladva láthatóvá vált, hogy ezek a személyek ugyanolyan igényekkel rendelkeznek, mint egészséges társaik. Ez a gyakorlatban annyit jelent, hogy azt kívánják, tekintsék őket egyenrangúnak, és állapotuk miatt ne szenvedjenek hátrányt. Mivel a projekt kedvezményezettje maga is mozgásfogyatékos, teljes mértékben képes volt integrálódni az adott környezetbe, és bánásmódjával érezte, hogy elfogadják a körülötte lévőket. A munkafolyamat során alapvető kívánság volt a munkahely dolgozói részéről, hogy alaposan megismerjék a hallgatót, ezáltal valósult meg a csoporton belül a bizalom és a tagok teljes mértékben elfogadták őt.

A közvetett célcsoportot egyrészt: a szociális munka szakemberei jelentették, akik kapcsolatban voltak a programban részt vevő egyénnel, másrészt azok a fiatalok, akik részt vettek az ezen az időszakban megszervezett nemzetközi találkozón. A szakembereket a bevezető konzultációk során sikerült elérni és megnyerni az együttműködésnek.

A nemzetközi találkozóra érkezett fiatalok csoportja is segítséget igényelt a projektben részt vett hallgatótól, hiszen ő már sikeresen beilleszkedett a célcsoport tagjai közé, tisztában volt a helyi speciális viszonyokkal, így tanácsokat tudott adni, egyebek között a megváltozott munkaképességűekkel kapcsolatos bánásmód tekintetében.

A célkitűzések egyik pillére az volt, hogy a kedvezményezett megismerje a fogyatékkal élők, megváltozott munkaképességűek munkaerő-piaci integrációjának németországi gyakorlatát. A projekt lehetőséget biztosított a fogyatékkal élő főiskolai hallgató számára külföldi szakmai tapasztalatok megszerzésére, melyeket a főiskolai szociális munkás képzésben részt vevő oktatóknak, valamint a külföldi tapasztalatokkal nem rendelkező hallgatóknak előadás, dolgozat, tájékoztató formájában adott tovább. A projektben történő részvétel lehetősége nagymértékben hozzájárult ahhoz, hogy a szakemberek, hallgatók, a témában érintettek reális képet kapjanak a fogyatékkal élők munkaerő-piaci helyzetéről, lehetőségeiről Németországban. A kitűzött célok maradéktalanul megvalósultak.

A programban részt vevő hallgató sikerrel volt képes alkalmazni külföldön megszerzett tapasztalatait, ezeket különböző szakmai csatornákon közreadta. Továbbá a kint töltött idő alatt nyelvtudását olyan magas szintre tudta fejleszteni, hogy hazaérkezését követően sikeresen megszerezte felsőfokú szóbeli nyelvvizsgáját.

Az, hogy a pályázat nemzetközi együttműködés keretében valósulhatott meg számos előnnyel járt, sőt kiemelkedő fontosságú volt a magyarországi viszonyokat tekintve. A megváltozott munkaképességű személyek Németországban teljes körű társadalmi figyelemben részesülnek, kevésbé érezhetők az elítélések vagy stigmák. A speciális célcsoportban megszerzett ismeretek és tapasztalatok nagy segítséget jelenthetnek a későbbiekben, hogy Magyarországon még jobban tolerálják, illetve egyenrangú személyeknek fogadják el a megváltozott munkaképességűeket és fogyatékkal élőket.

A projekt legfőbb tanulsága, hogy a fogyatékkal élő emberek az Európai Unión belül a lehetőségek széles tárházával rendelkeznek. Az ezekhez történő hozzáférés esélyeit azonban nem adják ingyen, meg kell teremteni a szükséges feltételeket. A magyarországi szociális ellátórendszernek, a hazai

szemléletnek sokat kell fejlődnie ahhoz, hogy adekvát segítséget tudjon nyújtani a projektben szereplő célcsoportnak.

A projekt kiváló példát mutatott arra, hogy mindenkinek esélye lehet arra, hogy külföldi tanulmányokat folytasson. Ennek megvalósítása érdekében azonban átlag feletti motiváltságra, kitartásra, erkölcsi és anyagi támogatásra, és nem utolsósorban nyelvtudásra van szükség.

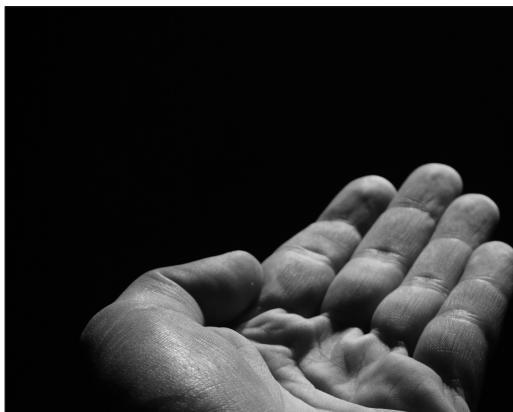
A jövőt tekintve a fogadó intézménnyel kialakult kapcsolatot mindkét részről továbbra is fenntartjuk, és amennyiben hallgatói érdeklődés mutatkozik, a projektnek lesz folytatása.

ÉLIÁS ZSUZSANNA

projektkoordinátor

Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Kar

Szombathelyi Képzési, Központ Szociális Munka Tanszék

SZAKTANÁCSADÓK A SZOCIÁLISAN BEFOGADÓ SZAKKÉPZÉSÉRT

A hazai közoktatásban jelentős változások zajlanak, az egyiket közülük az „integráció” – vagy, mások szerint: az „együttnevelés elmélete és gyakorlata” fogalmával lehet azonosítani. A szakemberek véleménye az együttnevelés idejéről, területeiről, tartalmi és módszertani kérdéseiről, a gyakorlatban való megvalósításról és annak eredményességéről eltérő. Sokan a teljes integrációban látják a megoldást, míg ugyanannyian az „integrációt-szegregációt” együtt kezelik. Még ma is dilemmát okoz, melyik út a megvalósítható, mi vezet eredményre. A pályázatunkban is jeleztük, hogy a meglátogatott országok oktatáspolitikájában éppen a sajátos nevelési igényű gyermekek/fiatalok helyzetét szeretnénk az adott (Belgium, Portugália, Németország – Hamburg-tartomány) országokban megtekinteni főleg a pályaaorientáció, pályaépítés, szakképzés vonatkozásában.

Az FPPTI alaptevékenységében a sajátos nevelési igényű tanulók nevelését, oktatását ellátó közoktatási intézmények tanácsadása, segítése meghatározott. Ugyanakkor a tanulók nevelése (osztályfőnöki munka), továbbá a gyermek- és ifjúságvédelem koordinálása is az alapfeladatok között szerepel. Amennyiben a nevelés intézményes ellátását komplex egészsként kezeljük, akkor a tanulmányutak során szerzett tudás átadása a szolgáltató tevékenységünket – tanácsadás, továbbképzés – gazdagabbá, konkrétabbá teszi. Intézményünk tevékenységében eddig hasonló témakörben 5 konferenciát, valamint több továbbképzést rendeztünk eddig is.

Az előzetes, a projekt témáját bemutató tájékoztató levelünk a fogadó intézmények számára segítséget jelentett. Sikerült a partnerekkel az érdeklődési irányokat elfogadtatni. A meglátogatott országok teljes közoktatási rendszerébe bepillantást kaptunk (pl.: minisztériumi látogatás, önkormányzati tapasztalatcsere, tanfelügyeleti látogatás, találkozás pedagógiai intézetben, intézménylátogatások, stb.). Mindenütt lehetőség nyílt a szakmai konzultációra. A fogadó partnereink tárgyilagosan számoltak be eredményeikről és kudarcaikról, felkészülten és részletekbe menően válaszoltak kérdéseinkre és érdeklődéssel hallgatták hozzászólásainkat, véleményünket.

A közvetlen résztvevők az FPPTI pedagógiai szakértői voltak, akik speciális területeiket képviselték: Dr. Janza Károlyné (gyógynevelés, SNI-nevelés szakterülete), Pleyerné Lobogós Judit (gyermek- és ifjúságvédelem), Molnár Géza (szakképzés, iskolamenedzsment) és Csillag Ferenc (nevelés, osztályfőnöki munka, tanügyigazgatás).

A kitűzött célunkat sikerrel valósítottuk meg. Képet kaptunk három uniós ország közoktatási rendszeréről, a szakmai és a szakszolgáltatásáról és a felnőttoktatás, valamint a tanárképzés folyamatáról. Igyekeztünk az eltérő nevelési és oktatási hagyományokkal rendelkező, valamint eltérő fejlettségű gazdasági környezetben működő intézmények látogatása során a pozitív és nálunk is hasznosítható tapasztalatokat összegyűjteni. Nem a leggazdagabb ország gyakorlatát láttuk a legeredményesebbnek és a leghatékonyabbnak a fogyatékos gyermekek nevelésében, oktatásában és képzésében.

Igen jelentősnek ítéljük meg a fogalom-meghatározások tartalmában fennálló különbözőséget. Az

oktatási sajátosságokat figyelembe véve a „sajátos nevelési igényű tanuló” kritériumrendszere országoként más és más. Így ezzel kapcsolatban a nevelési és oktatási, képzési rendszerük is különbözik. Hasonló tapasztalatokat gyűjtöttünk az „integráció” kérdéskörében is. Elgondolkodtató volt az a tapasztalat, hogy a többszörösen is hátrányos helyzetű gyermekek, tanulók (70-90-es IQ) szegregáltan nevelődnek (Portugália).

Megnyugtató volt az a felelősségteljes attitűd és gyakorlat, amellyel Belgiumban az értelmi fogyatékos gyermekek közoktatását biztosítják, szegregáltan és integráltan. Mindenkor a gyermek és a szülő igényét, szükségletét veszik figyelembe. Maximálisan figyelnek arra, hogy a gyermek integráltan is megkapja a fejlődéséhez szükséges feltételeket, kiemelten a gyógypedagógus, terapeuta állandóan elérhető személyes jelenlétét (Belgium, Portugália).

Mindkét országban jelen van, és szükségesnek is tartják a szegregációt az értelmi fogyatékos gyermekek nevelése, oktatása, képzése vonatkozásában.

Mindez arra ösztönöz bennünket, hogy a közoktatás irányítóival párbeszédet kezdeményezzünk a differenciáltabb, a fejlődést, a fejlesztést szolgáló struktúrák, feltételrendszerek, módszerbattériák terjesztése érdekében.

Kiemelendő az a rendkívül magas szintű ellenőrző, értékelő, fejlesztő gyakorlat, amelyet a meglátogatott országok mindegyikében tapasztaltunk. Az ellenőrzés, az értékelés, fejlesztés jogszabályban rögzített, és nem csak a tanügyigazgatási, gazdálkodási területekre vonatkozik, hanem a teljes körű pedagógiai, szakmai területre is; partnereink információi és tapasztalataink alapján ebben a rendszerben nem sérül a szakmai önállóság, az innovativitás, hanem egy igazi külső-belső fejlesztés, fejlődés válik gyakorlattá.

Végezetül, a meglátogatott országok egyikében sem tart a tankötelezettség igazán 18 éves korig. A tankötelezettség betartása, betartatása fontos, ám 15, illetve 16 éves korban az iskolarendszerű képzés (i.e. „full time education”) a közoktatáson belül lezárul. A társadalom azonban gondoskodik a „későbbben érő”, így szakmai előmenetelt igénylő polgáraitól, ám ezt már részidős oktatással/képzéssel, illetve a felnőttoktatás keretén belül, igen rövid tanulmányi idővel valósítja meg. Követendő példa lenne!

A szakmai sokszínűség megismerése a szakmaiságunkat tágitotta. Kiemelésre érdemes a portugál példa, ahol most kezdik megismerni, alkalmazni a nevelési tanácsadás fontosságát. Jó volt látni azt a problémakört, amellyel ők naponta találkozhatnak, s néhány tapasztalatunkat közvetíteni a számukra. Az említett ország oktatáspolitikájának egyik fontos eleme a tanuló sokoldalú pszichológiai megközelítése. Vallják: konkrét segítségnyújtás csupán a személyiség alapos megismerésével – a család bevonásával – lehetséges.

Nagy örömünkre szolgált a németországi, pontosabban hamburgi „Pályaválasztási tanácsadás” megismerése, felelősségteljes, eredményes gyakorlatot ismerhettünk meg a hátrányos és fogyatékos gyermekek vonatkozásában, ahol a folyamat eredményességének záloga a gyermek iskolájával, képzési helyével való állandó kapcsolattartás, gondozás, utánkövetés.

A személyes tapasztalat „varázsa”, a szerzett benyomások, információk, konkrétumok, az azonnali kérdés-válasz lehetősége a látásmódunkat szélesítette. Arról is érdemes szólnunk, hogy vannak olyan közös gondok, éppen a nevelés ezen területén, amelyben a párbeszéd rendkívül fontos. Említésként álljon itt a kisebbségek nevelésének általános problematikája. Különösképpen igaz ez a belgiumi látogatás során szerzett tapasztalatokra.

Eredményként a szerzett tapasztalataink mellett meg kell említeni a potenciális hosszú távú együttműködést, a partneri kapcsolatokat.

Az eredmények hasznosítását az ismeretek megosztásával, a szakmai fórumokon való aktív közreműködésünk keretében végezzük.

A szakmai látogatást követően továbbképzéseken, kerekasztal- és pódiumbeszélgetéseken ismertették a résztvevők a tapasztalataikat. Ez a „átadási mód” hatékonyan bizonyult, ugyanis az előadá-

sokat követő konzultatív beszélgetésekben egészen konkrét ismeretekhez jutottak a meghívottak. Tájékoztató tanulmányok, cikkek jelentek és jelennek meg pl. a Budapesti Nevelő számaiban, az FPPTI Hírlévlében, valamint konferenciát szervezünk az adott témakörben.

A hatás azonnal nem mérhető le, ugyanis a szemléletváltás, -alakítás hosszabb folyamat. De meglesz a gyümölcse, miután valamennyien pedagógusképzéssel, továbbképzéssel foglalkozunk.

- A fenntartói irányítás abszolút elkötelezett felelőssége – ellenőrzés, értékelés, fejlesztés kérdése. (Ez nem pazarlás, sőt!)
- A pedagógus-álláshelyek közvetítése.
- Az igazgató, a vezetőképzés folyamatának jogszabályi és tartalmi kritériumrendszere (Németország, Hamburg).
- Az igazgatói kinevezések rendszere Portugáliában.
- A munkaerő-piaci igények pontos ismerete, s a képzés ehhez történő alakítása (Belgium, Portugália).
- A pályaválasztás folyamata, szervezeti keretei (Németország, Hamburg).
- A fogyatékkal élő gyermekek, tanulók mindenképp felett álló érdekeinek figyelembevétele, a nevelés, oktatás, képzés során.
- A fogyatékkal élők intézményes ellátásának körülményei, a jogaik érvényre juttatásának törvényes keretei.
- Az értelmi fogyatékos gyermekek, tanulók inkluzív oktatásánál, nevelésénél, képzésénél a szervezeti és személyi feltételek jogszabályi kritériumrendszere (egy gyermek + egy terapeuta); fejlődésük figyelemmel kísérésének ellenőrzésének, értékelésének jogszabályi meghatározottsága (kéthavonta TEAM, ellenőrzés).
- Az értelmi fogyatékos tanulók szakképzése, munkábaállítása, nyomonkövetése, segítése (Németország, Hamburg; Portugália).

Tapasztalataink alapján a következő tanulságokat lehet levonni más pályázók és a szakterületünk számára:

- A pályázók számára: fontos a tapasztalatok naponkénti összegzése, a jegyzetrendezés. A helyi közlekedési költségek/lehetőségek gondos elemzése; a kívánalmakkal való összevetése. Az idegen nyelvi felkészülés hosszú távú szorgalmazása.
- Az adott szakterület számára: az „integráció” definíciójának hiánya. Nincs kidolgozott, elfogadott modell. Ezen a területen lehetne egy nemzetközi projektet létrehozni.

A projekt során megismerhettük azokat a problémákat, amelyekkel az adott ország közoktatásának szembe kell néznie. Az SNI-s tanulók/ fiatalok ellátása, gondozása, pályára állítása komoly felelősséggel járul valamennyi vendéglátóra. A problémák azonosak, bár időbeli eltérések fennállnak.

A projekt értéke, hogy a tanköteles korú gyerekek, tanulók populációjának mintegy 20–25 %-át (hátrányos helyzetűek és fogyatékkal élő tanulók) érinti az a kérdéskör, amelyet a meglátogatott országok gyakorlatában láthattunk. Ezen igen jelentős gyermek populáció neveléséhez, oktatásához, képzéséhez gyakorlati tudásunkkal a továbbképzéseink során hozzájárulhatunk, ötletekkel, az ott szerzett javaslatokkal, valamint módszerek közvetítésével.

MOLNÁR GÉZA

projektkoordinátor

Fővárosi Pedagógiai Intézet

KULTÚRÁK TALÁLKOZÁSA – A KÓRHÁZBAN IS

CROSSROADS-CROSS CULTURES IN NURSING CARE

A Crossroads-cross cultures in nursing care mobilitási pályázat egy korábbi tanulmányhoz kapcsolódik, amelyet Intézetünk az Egészségügyi Minisztérium megbízásából végzett el. Az említett tanulmány *Tolerancia az egészségért* címmel készült, és célja volt az egészségügyi közszolgáltatásban dolgozó középfokú szakdolgozók munkakultúrájának fejlesztése, különös tekintettel a kommunikációjukra, magatartásukra, együttműködő kapcsolataikra, valamint előítélet-mentességük növelése és a betegek/kliensek negatív diszkriminációjának az elkerülése végett.

A tanulmány készítése során átvizsgálva a meglévő hazai szakmai és vizsgakövetelményeket, azt találtuk, hogy igen csekély mértékben találhatók meg bennük az előítélet-mentes, anti-diszkriminációs tartalmak. Fontosnak tartottuk az egészségügyi ellátás minőségének javítását, valamint a sajnálatos módon előforduló visszaélések, diszkriminatív és előítéletes megnyilvánulások előfordulásának csökkentését. Ehhez viszont átfogó, a szakképzést és az egészségügyi szakdolgozók oktatását, továbbképzését érintő intézkedésekre van szükség.

A tanulmány során szerzett tapasztalatok indították arra intézményünket, hogy külföldi példákat és bevált gyakorlatokat megvizsgálva ezen tapasztalatokat továbbfejlesszük.

A témaválasztást az is indokolta, hogy Magyarországon még nem indítottak ilyen jellegű továbbképzést, illetve képzést az egészségügyi területén.

A keresztkultúrák az ápolásban című tanulmányút mintegy gyakorlatban megvalósuló folytatását jelentette a Minisztérium számára kidolgozott tanulmánynak. A tanulmányút célja volt, hogy a kedvezményezettek tapasztalatot gyűjtsenek egy továbbképzés megszervezéséhez a transzkulturális ápolás témakörében.

Intézetünknek több hosszú távú nemzetközi kapcsolata van. A fogadóintézmény kiválasztásánál szempont volt, hogy

- a transzkulturális ápolás területén legyen tapasztalata mind az intézménynek, mind pedig az adott országnak,
- legyenek tapasztalataink a partnerrel való együttműködésben,
- a partner európai uniós tagállam legyen.

A fenti feltételeknek a finnországi Turku Polytechnic intézménye kiválóan megfelelt, több közös projektben is dolgoztunk már együtt, és többször került sor személyes látogatásra is. A tanulmányút programjának szervezését előzetes egyeztetés után a fogadó intézmény vállalta magára, ezt pedig szándéknyilatkozatban rögzítettük.

A kedvezményezettek az Egészségügyi Szakképző és Továbbképző Intézet munkatársai voltak, akiket pályázat útján választottunk ki. A tanulmányúton való részvétel lehetősége az intézményen belül került meghirdetésre. A kedvezményezetteknek az alábbi követelményeknek kellett megfelelni:

- folyékony angol nyelvtudás,
- oktatásfejlesztésben vagy pedagógiában szerzett tapasztalat,
- továbbképzések szervezésében szerzett tapasztalat,
- a küldő intézmény főállású alkalmazottja legyen,
- keresztkulturák témakörben szerzett tapasztalatok,
- a későbbi munkákban való részvételi hajlandóság.

A kiválasztási folyamat eredményeként 6 fő vett részt a tanulmányúton. A Turku Polytechnic részére elküldtük a pályázati anyagot, és kértük, hogy a program kialakítása során vegyék figyelembe, hogy a kedvezményezettek a kórházi osztályokon és szociális ellátó intézményekben szeretnének ismerkedni a transzkulturális ápolás jellemzőivel. Ennek megfelelően a fogadó intézmény munkatársai egy egyhetes programot dolgoztak ki a kedvezményezettek számára.

A kitűzött célok sikeresen megvalósultak. A tanulmányút szakmai tartalma kibővült, ugyanis nem csak kórházat és oktatási intézményt látogattak meg, hanem önkormányzatot, bevándorlási hivatalt, szociális intézményeket és a bevándorlók részére létrehozott segítő központot és klubokat is.

A kedvezményezettek hazatérve a tapasztalatok alapján egy továbbképzési programot dolgoztak ki, amelynek célja a transzkulturális ápolással kapcsolatos attitűd pozitív irányú befolyásolása az egészségügyi szakdolgozók körében, különös tekintettel az ápolókra.

A pályázatban Intézetünk saját forrás bevonásával vállalta a kidolgozott továbbképzési program megszervezését és lebonyolítását. Az elkészült továbbképzési programot az Egészségügyi Szakképzési és Továbbképzési Bizottság minősítette, ami egyben azt is jelenti, hogy az egészségügyi szakdolgozók kötelező továbbképzési rendszerében 40 elméleti továbbképzési pontot ér. Ezt követően szerveztek meg egy úgynevezett „A” típusú, 40 órás elméleti és gyakorlati részt egyaránt tartalmazó, az egészségügyi szakdolgozók részére készült továbbképzési programot. A potenciális résztvevőket direkt levelek kiküldésével, szaklapokban való meghirdetésekkel tájékoztatták a kedvezményezettek az induló továbbképzés lehetőségéről. A résztvevők létszáma 39 fő volt, (sajnos a megszabott létszámkeretek miatt 35 fő jelentkezését vissza kellett utasítanunk). A résztvevők a továbbképzés végén sikeres vizsgát tettek.

A továbbképzés kidolgozása, megszervezése és lebonyolítása a kedvezményezettek aktív közreműködésével valósult meg.

A fogadó intézmény és ország szerencsés választásnak bizonyult, ugyanis a tanulmányút során a kedvezményezettek a bevándorlók és a különböző kultúrájú népek széles körével és a finnországi törvények, a szociális háló, az egészségügyi ellátás, a munkavállalás és a bevándorlók integrációjának sokrétű formáival ismerkedhettek meg. Mindez nagymértékben hozzájárult a résztvevők látásmódjának bővítéséhez, a másság iránti megértés és elfogadás fejlődéséhez. A személyes tapasztalat, a találkozás és a kommunikáció különböző kultúrájú emberekkel (olyan nemzetiségűekkel, akikkel Magyarországon nem lett volna lehetőség megismerkedni) kiemelten fontos része volt a projekt sikeres megvalósításának és a személyiségfejlődésnek.

A projekt eredményeként olyan képzési program valósult meg, amely bármely ápolói, illetve egészségügyi szakképzési programba beépíthető, valamint önállóan is megvalósítható továbbképzés formájában.

Az első, *Egyenlő bánásmód az egészségügyben* címet viselő (2006) továbbképzési programot azóta további hasonló témájú, a másság elfogadását célzó továbbképzési program követte, amelyek országosan különböző régiókban kerültek megrendezésre. Továbbra is nagy érdeklődéssel fogadták a szakdolgozók, sőt a szaktárca a támogatott továbbképzési témakörök közé is beemelte. Így országosan egyre több egészségügyi szakdolgozó vehet részt ingyenesen a témához kapcsolódó továbbképzésen.

A projekt jó példákkal szolgál, mert:

- egy korábban megkezdett munkát visz tovább, illetve illeszkedik az intézményi és országos stratégiához,
- az eredményeit hatékonyan hasznosítottuk,
- a témája újszerű és aktualitás, hiszen az utóbbi időben Magyarország fokozottan befogadó országgá vált, ezért meg kell tanulnunk a különböző kultúrák, nemzetek, vallások speciális szabályait, kezelésük, elfogadásuk módszereit.

BETHLENI ZSUZSANNA

projektkoordinátor

Egészségügyi Szakképző és Továbbképző Intézet

HOGY A SZOCIÁLIS SEGÍTŐ HATÉKONYABB LEHESSEN

MINŐSÉGI ISMERETSZERZÉS ÉS KÉSZSÉGFEJLESZTÉS A HAJLÉKTALAN-ELLÁTÁSBAN

A Budapesti Módszertani Szociális Központ és Intézményei (BMSZKI) fővárosi fenntartású hajléktalan embereket segítő szervezet, tizenhat különböző intézménnyel, összesen több mint 250 munkatárssal. Az intézmények a hajléktalan emberek különböző szükségleteit próbálják kielégíteni: vannak szállásnyújtó szolgáltatások nők, férfiak, illetve párok számára, átmeneti otthon hajléktalan családok részére, nappali melegedők, egészségügyi ellátás (háziorvosi jellegű járóbeteg-rendelés, szakrendelések, kórházi osztály és hospice részleg), utcai szociális munka, álláskereső iroda, szociális információs központ. Mindezen egységek munkáját segíti a BMSZKI Módszertani Csoportja.

A Módszertani Csoport nyolc munkatársának feladatai szerteágazóak: egységes adatnyilvántartási rendszer kidolgozása, az adatok karbantartása, figyelemmel követése, elemzése; képzések szervezése és tartása, a mintegy száz szociális segítő hatékonyabb munkavégzésének elősegítése; disszeminációs stratégiák kidolgozása; kutatásokban való részvétel; nemzetközi, valamint intézményközi kapcsolatok építése és ápolása; a közép-magyarországi régió hajléktalan-ellátó intézményeinek szakmai segítése és monitorozása, hálózatépítés; projektkoordináció.

Mint a fentiekből kitűnik, a BMSZKI fontos szerepet tölt be nem csak a Budapesten, hanem a közép-magyarországi régióban hajléktalan-ellátó intézményekben dolgozó szociális segítő szakmai ismereteinek bővítésében, továbbképzésében. Bár a munkatársak jelentős része felsőfokú (igaz, nem feltétlenül szakirányú) végzettségű, a törvény értelmében a munkáltatók számára kötelező számukra különböző továbbképzéseket biztosítani. A BMSZKI évről évre szervez szakmai műhelyeket, regionális fórumokat, tanfolyamokat – ugyanakkor az utóbbi években fokozatosan épültek kapcsolatok más országok hajléktalan-ellátó intézményeivel, s így felmerült annak a lehetősége, hogy egymástól tanuljunk a munkatársak továbbképzési rendszereiről. S bár az elsődleges célcsoport így a szociális munkás munkakörben dolgozó munkavállalók csoportja, továbbképzési rendszerük fejlesztése, munkájuk minőségének javítása reményeink szerint pozitívan hat a hajléktalan emberek életére és továbbélésére, valamint a hajléktalan-ellátó intézmények hatékonyabbá és felhasználóbarátabbá tételére is.

Eredményeik alapján Londonra és Dublinra esett a választásunk a minőségi ismeretszerzéssel és készségfejlesztéssel kapcsolatos tapasztalatcserére. Londoni partnerünk tevékenységei a BMSZKI Módszertani Csoportjához hasonlóak: az Off the Streets and Into Work (OSW) nem nyújt konkrét szolgáltatást hajléktalan embereknek, hanem projektkoordinációt, továbbképzéseket és hálózatépítést valósít meg londoni hajléktalan-ellátó intézmények bevonásával. A Londonban eltöltött egy hét alatt így nemcsak az OSW-vel és módszereivel, hanem az együttműködési hálózatban részt vevő több partnerével is megismerkedtek a BMSZKI Módszertani Csoportjának munkatársai. Dublini partnerünk, a Focus Ireland (FI) a BMSZKI egészéhez hasonlóan komplex ellátásokat működtet hajléktalan emberek és családok számára, s módszertani csoportján keresztül számos egyéb tevékenységet (képzést, kutatást, társadalmi érzékenyítést, kommunikációs feladatokat) is ellát. A velük töltött hét alatt megismerkedtünk különböző intézményekkel, és betekintést nyertünk a módszertani tevékenységek rendszerébe.

Főbb tanulságok

Londonban elámultunk azon, hogy a szervezetek milyen nagy energiát fektetnek a munkatársak belső (amúgy törvényileg nem kötelező) képzésére. Multinacionális vállalatoknál talán Magyarországon is elterjedt ez a gyakorlat, a szociális ellátások terén azonban kevésbé. Fontosnak tartják, hogy a szociális segítők is tisztában legyenek a cég ars poeticájával, célkitűzéseivel, s munkájuk során azonos elvek szerinti hasonló módszerekkel dolgozzanak. Más-más képzések szerveznek a friss belépőknek és a már régebben ott dolgozóknak, s bár vannak mindenki számára kötelező képzések, van bizonyos fokú rugalmasság is, s lehet (bizonyos) továbbképzések között választani. A magyarországgal ellentétben az itt bemutatott képzési rendszerek gyakorlatorientáltak, és igen tömörök: egy-egy modul nem tart két-három napnál tovább, így a munkahely és a tanuló számára sem annyira megterhelő a kiesett munkaórák alatti helyettesítés megoldása. Szintén érdekessége volt a Londonban tapasztalt képzési rendszernek, hogy nagy hangsúlyt fektetnek a készségfejlesztésre is, s nemcsak az ismeretszerzésre – s talán ez is segít az eredményesebb csapatmunka, az összehangolt professzionális segítség megvalósításában.

Dublinban a szervezeten belüli és szervezetek közötti együttműködés fogott meg minket, ideértve a képzési és a többi alrendszer egymásroutaltságát. A Focus Ireland-nél azt tapasztaltuk, hogy a különböző tevékenységek nemcsak a közös célokat, de egymást is erősítik. Így pl. a kutatások eredményei beépülnek a képzési modulokba, a szervezet évről évre változó, kulcsfontosságú üzeneteivel és adataival a képzések során minden munkatárs megismerkedik. Ezen túl az egyes szolgáltatásokban dolgozó szociális munkások más egységek munkájából is tanulhatnak: értékelik egymás munkáját, összehasonlítva azt a saját egységükével, ami mindkét fél részére konstruktív folyamatot eredményezhet.

A látogatások eredményességét elősegítette az alapos felkészülés: az angolul kevésbé magabiztosan kommunikáló munkatársak angol nyelvi felkészítésben vettek részt, majd közösen és egyénileg tanulmányoztuk a fogadó országok és partnerek angol nyelvű szakirodalmát. Az egyénileg feldolgozott irodalmat csoportosan is átbeszéltük. Az első, londoni látogatás nagyon sűrűre sikerült, mind az öt napon reggeltől estig intézményeket látogattunk, tapasztalatcserén vettünk részt. Ebből okulva a dublini öt nap alatt a hivatalos programba illesztettük a tanulmányút lezáró megbeszélésén túl egy hétközi értékelést, ahol közösen átgondolhattuk és kielemezhattük az addigi tapasztalatokat, s így céltobbabban töltöttük a hét második felét.

Mindkét látogatás alatt sok új ismerettel, ötlettel gazdagodtunk, melyek segítenek a BMSZKI szakmai munkájának átgondolásában, valamint új szakmapolitikai stratégiák kidolgozásában. A tapasztalatcsere hozzásegített minket ahhoz, hogy új alapokra helyezzük a belső és külső képzéseink rendszerét, s megpróbáljuk a szociális munkások különböző igényeit megfelelő módon kielégíteni: külön képzést indítani az új belépőknek, motiválni a munkatársakat a nekik legmegfelelőbb képzés megtalálásában, s olyan tanfolyamok, szakmai műhelyek indítása, melyek javítanak a szakmai munka hatékonyságán, s elősegítik a hajléktalan emberek intézményektől független önálló életét. A Nemzeti Felnőttképzési Intézet minden év negyedik negyedévében fogadja a következő évre akkreditálásra benyújtott továbbképzési programokat – a tanulmányutak hatására a BMSZKI 2008 őszén komplex, rendszerbe illeszkedő s egymásra épülő képzési modulokat fog előkészíteni, s amennyiben az akkreditálás sikerrel jár, 2009 folyamán számos szociális munkás részesül a Módszertani Csoport tanulmányútjának indirekt hasznából.

A BMSZKI a program sikerén felbuzdulva 2008-ban újabb, hasonló jellegű pályázatot nyújtott be és nyert el a Tempus Közalapítvány Leonardo de Vinci programjánál: 2009 őszén stockholmi és oslo-i tapasztalatcserére indulunk, s reméljük, hogy újabb, az egész hajléktalan-ellátás számára hasznosítható ötletekkel gyarapodva térünk haza. Ezt a reményünket megalapozza a Svédország és Finnország szociális ellátórendszeréről meglévő eddigi tudásunk.

BÉRCESI ILDIKÓ, *projektkoordinátor*

Budapesti Módszertani Szociális Központ és Intézmény

IGAZI MUNKA, VALÓDI ESÉLY

HÁTRÁNYOS HELYZETŰ FIATALOK SZÁMÁRA LÉTESÍTETT VÉDŐMUNKAHELYEK NÉMETORSZÁGBAN

Intézményünk, a tatai Komárom-Esztergom Megyei Önkormányzat Általános Iskolája, Speciális Szakiskolája, Diákotthona és Gyermekeotthona tanulásban, illetve értelmileg akadályozott tanulók nevelését, oktatását, szakképzését végzi.

Az itt dolgozó gyógypedagógusok, szakoktatók számos programot indítottak el annak érdekében, hogy a nálunk szakmát szerzett fiatalok munkába állási esélyeit növeljék, s ezzel megfeleljenek az ez irányú társadalmi elvárásoknak.

E folyamat részeként 2007 júniusában hat szakoktató, gyógypedagógus és szakmai vezető egyhetes továbbképzésen vett részt a németországi IWL Werkstätten für behinderte Menschen GmbH nevű védőmunkahely-hálózat szervezésében.

A tanulmányút alatt a következő intézményeket látogattuk meg:

Restaurant Conviva Im Blauen Haus – Védőmunkahely pszichiátriai betegek és enyhe értelmi fogyatékosok számára

Ez az étterem a cba (Cooperative Beschützende Arbeitsstätten) hálózat része.

A hálózat célja olyan védőmunkahelyek létrehozása, ahol tanulásban akadályozott fiatalokat tudnak foglalkoztatni, és amelyek megállják a helyüket valós gazdasági körülmények között is. A hálózat üzemeltet asztalosműhelyt, takarító céget, valamint a „gasztronómiai projekt” keretében éttermet és kávézót. Mi ez utóbbi kettőt látogattuk meg.

Az étterem két részből áll, nagyobb része a nagyközönség számára nyitott, hátsó részén menzát üzemeltetnek egy közeli színház dolgozói számára. A foglalkoztatottak kb. 80%-a megváltozott munkaképességű: tanulásban akadályozott, illetve pszichiátriai beteg. Az általuk betöltött munkakörök: konyhai kisegítő, pultos kisegítő, felszolgáló. Felvétélükkor általában még nem rendelkeznek szakképesítéssel, de törekednek arra, hogy minél hamarabb beiskolázzák őket. Munkaidejük rugalmas, az a cél, hogy a munka ne teher legyen számunkra, hanem boldoggá tegye őket. Általában 20–25 órát dolgoznak hetente, fizetésük megfelel az átlagosnak.

A kávéház München egyik művelődési központjában található. 12 dolgozójukból 9 megváltozott munkaképességű.

BBW Abensberg, Abensberg – Szakképző iskola enyhe értelmi fogyatékos és deviáns fiatalok számára, kollégium

Az általunk meglátogatott iskola része annak a különféle fogyatékossgal élő fiatalok szakképzését végző hálózatnak, amely szerke Németországban 52 intézménnyel rendelkezik.

A szakképesítés csupán egyik célja a fiatalokkal való foglalkozásnak. Hasonlóan fontos feladat a motiválás, a képességek fejlesztése és a szükséges terápiás foglalkozás.

Az iskolában jelenleg 411 tanuló van, akiket Németország egész területéről vettek fel. Csak olyan fiatalokat vesznek fel, akik igazoltan valamilyen fogyatékossgal rendelkeznek, illetve a társadalom perifériájára szorultak. Az intézménybe felvett fiatalok az első három hónapban egy munkaalkalmassági felmérésen vesznek részt. A felmérés után az előkészítő csoportba kerülnek, ahol egyénre szabott fejlesztést kapnak, mely főleg a tanulási képességek fejlesztésére szolgál. A szakképzés során 35

szakmát sajátíthatnak el, a gyengébb tanulási képességűek számára lehetőség nyílik részképzés megszerzésére is.

Az intézmény kollégiuma is több részből tevődik össze:

- általános kollégiumi csoportok a vidékről érkezett tanulók számára,
- anya-gyermek csoport, ahol a képzés ideje alatt gyermeket szült tanulók nyernek elhelyezést,
- HPJWG, amelyben a tartósan vagy átmenetileg családból kiemelt fiatalok kapnak elhelyezést,
- apartman elhelyezés, melyben az ott élő fiatalok kis megsegítéssel, de önálló életvezetést folytatnak,
- kihelyezett csoport, amely a városban lévő lakásokban él, heti rendszerességgel felügyelik őket, de lényegében önellátóak.

IWL München, München – Védőmunkahely pszichiátriai betegek részére

A védőmunkahely egy a négy IWL hálózathoz tartozó cég közül. Az itt foglalkoztatottak, „kliensek” 80%-a skizofrén, 20%-a egyéb pszichiátriai beteg (depressziós, mániás-depressziós, stb.). Intellektu-suk tág határok között mozog. 18 éves koruktól a nyugdíjkorig dolgozhatnak itt.

Az ide bekerülő kliensek először három hónapra egy előkészítő csoportba kerülnek, ahol két munka-területen dolgoznak: fa-, illetve papírmunkákat végeznek.

Ezután az:

- Elektromos részlegnél,
- a fémfeldolgozó részlegnél,
- a konyhán vagy
- az irodában helyezkednek el.

Minden területen dolgoznak ép munkatársak, általában szakmunkások, akik irányítják a kliensek munkáját.

Az intézményben szociálpedagógusok segítenek megoldani a krízishelyzeteket. Havi rendszerességgel csoportterápiás beszélgetéseket tartanak. Az itt dolgozó szociálpedagógusok célja, hogy azoknak a dolgozóknak, akik képesek arra, kikerüljenek a valós munkaerőpiacra, „normál” munkahelyet találjanak.

IWL Landsberg Landberg am Lech – Védőmunkahely értelmi sérült dolgozók számára

A védőmunkahely területén többféle tevékenységet végeznek. Működnek termelő munkát végző üze-mek: Az asztalos műhelyben IWELO MÖBELSYSTEM árucsoporthoz tartozó polcrendszereket készí-tenek. Ezeket a munkahely melletti boltban forgalmazzák. Az itt foglalkoztatottak komoly asztalosipari gépeken dolgoznak, betanított jellegű munkát végeznek.

A fémfeldolgozó üzemben hasonló berendezéseken folyik a munka. Az általuk gyártott termékek egy ré-sze a polcrendszerek összeállításához szükséges alkatrész, másik része pedig megrendelésre készül. Súlyosabb fogyatékosok számára egyszerűbb munkafolyamatokat végző csoportokat alakítottak ki (pl. csomagolás).

A meglátogatott négy védő-óvó munkahely mindegyike más volt, mindenhol láttunk újat és követendő kezdeményezéseket.

Különösen tetszett az intézményekben dolgozók hozzáállása a hátrányos helyzetű emberekhez. Az újonnan bekerült tanulót és dolgozót igyekeztek minél jobban megismerni ahhoz, hogy a megfelelő szakmát sajátítsa el vagy a megfelelő munkát végezhesse. Mindenkinek próbálták megkeresni azt a munkatevékenységet, amelyet végezni tud. Ez a folyamat lecsökkenti a kudarc lehetőségét. Az érintett egyéneket komplex személyiségnek tekintik. A munkán kívül törődnek a lelkiállapotukkal is, különböző terápiás lehetőségek alkalmazásával csökkentik a betegségükből vagy fogyatékoságuk-ból adódó kellemetlen tüneteket, ezáltal várható, hogy jobban érzik majd magukat és a társadalom jobban befogadja őket.

Minden intézményben tervszerű, előre átgondolt és jól megszervezett munkavégzést tapasztaltunk. Nem megalázó, hanem felemelő, értelmes, produktív munkát végeznek a legkorszerűbb technikai

eszközök használatával. Mindenhol elvárták a kifogástalan, minőségi munkát. Jók az anyagi lehetőségek, a gazdasági háttér, ezt kihasználva, ahol csak lehetett, a legkorszerűbb, legmodernebb anyagokat, eszközöket, gépeket használták. Törekednek arra, hogy a munkahely önellátó legyen, illetve nyereséget termeljen. A bevételt visszaforgatják a termelésbe vagy a vállalkozásba, új gépeket vásárolnak, további bővítési, fejlesztési lehetőségek után kutatnak.

A program értékelése

Projektünket több szempontból tartjuk eredményesnek:

- Megismertük az IWL védőmunkahely hálózat működését, felépítését, az ott folyó terápiás és reintegrációs munkát
- A CONVIVA éttermet meglátogatva tapasztaltuk, hogy óvó-védő jellegű munkahelyeket szülői kezdeményezésre is létre lehet hozni úgy, hogy az képes legyen megállni a helyét valós gazdasági körülmények között. Láttuk, hogy nemcsak termelő, de szolgáltató jellegű vállalkozásokat is lehet üzemeltetni sérült foglalkoztatottakkal.
- Összevetve a magyarországi és német gazdasági viszonyokat, úgy érezzük, hogy a szakiskolánkban képesítést szerzett fiatalok számára elhelyezkedési lehetőségeket elsősorban az integrált munkaerőpiacon kell keresni.
- A BBW Abensberg szakiskolában látottak alapján arra felismerésre jutottunk, hogy a sérült tanulók képességeinek felmérése fontos alapfeltétele a szakképzés eredményességének.
- A tanulmányút alatt olyan intézményeket ismertünk meg, amelyek nyitottak a megkezdett kapcsolat elmélyítésére, kölcsönössé tételére. Készek segítséget nyújtani abban, hogy részletesen megismertessék velünk azokat a programokat, amelyekkel intézményünk képzési területei bővíthetők.

A program lezárása óta végzett tevékenységek

A program során szerzett tapasztalatainkról bemutató előadást készítettünk, mellyel több fórumon is megjelentünk.

Tájékoztattuk kollégáinkat, a szülőket, és szakmai partnereinket is, többek között azokat a munkaadókat, akik részt vesznek intézményünk *Munkahelyi Gyakorlat* című projektjében. Ez utóbbiról érdemes tudni, hogy a Salva Vita Alapítvány és a Fogyatékos Gyermekéért Közalapítvány szervezi, célja a sérült fiatalok valós munkahelyre integrálása. A programban részt vevő munkáltatók számára számos praktikus tanácsot tudtunk adni, mellyel a hátrányos helyzetű fiatalok munkavégzését hatékonyabbá, könnyebbé tehetik.

Megszerzett tapasztalatainkat megosztottuk intézményünk fenntartójával annak érdekében, hogy támogassák fejlesztési törekvéseinket.

Civil szervezetek (ÉFOÉSZ, Esőemberekért Alapítvány) körében is terjesztettük a program eredményeit, mivel úgy gondoljuk, hogy egy esetleges védőmunkahelyi struktúra legkönnyebben ilyen szervezeti keretek között valósítható meg.

Kapcsolatban maradtunk a BBW Abensberg szakképző iskolával. Tanácsaik alapján végezzük egy olyan képességfelmérő tesztsorozat kidolgozását, melynek segítségével megalapozottabbá válna az iskolánkban szakképzésre jelentkező fiatalok pályaválasztása. Ennek az intézménynek a segítségével vesszük igénybe arra is, hogy sikeresebbé tegyük szakiskolánk képzési programjának átalakítását a Down-szindrómás és autista tanulók számára.

Terveinkben szerepel újabb pályázat írása olyan tanulmányutak megvalósítására, mely során részletesebben megismerhetnénk az abensbergi szakiskolában folyó oktató-nevelő munkát.

Végül néhány személyes gondolat...

Gyógypedagógusként számomra minden évben az egyik legfájdalmasabb esemény a szakiskolai ballagás. Nem azért, mert el kell búcsúzni a sok év alatt megismert és megszeretett tanítványoktól, hiszen tapasztaljuk, hogy évről-évre visszajárnak hozzánk. Sokkal inkább fáj a reménytelenség, amit

a fiatalok szemében látunk, hiszen számunkra szinte lehetetlen feladat segítség nélkül elhelyezkedni és megmaradni a munkahelyeken.

Bántó a bennünk lévő tehetetlenség érzése is, mert egyelőre nem tudunk hatékonyan segíteni nekik, pedig biztosak vagyunk benne, hogy támogatással és bátorítással képesek termelő munkát végezni. A magyarországi viszonyok között még hatalmas vállalkozás egy óvó-védő munkahely létrehozása és fenntartása, pedig megéri, hiszen a hátránnyal küzdő fiatalok számára sem a szociális segély a megoldás, hanem az értelmes és alkotó munka.

SCHÄFFERNÉ TÓTH IBOLYA

projektkoordinátor

***Komárom-Esztergom Megyei Önkormányzat Általános Iskolája,
Speciális Szakiskolája, Diákotthona és Gyermekotthona***

KULTURÁLIS ÉS TÖRTÉNELMI ÖRÖKSÉGEINK ÉTELEINKBEN

A Kulturális és történelmi örökségeink ételeinkben projekt ötlete közös munka, melyet a tanulók és a szakoktatók együtt fogalmaztak meg, és együtt is valósítottak meg. Közös megbeszéléseken alakult ki a terv, hogy mutassuk meg, hogyan alakultak ki egyes ételeink, milyen környezeti, gazdasági, kulturális hatások következtében változtak. Fontosnak tartottuk megismerni és megismertetni hazánk és a beregi környék jellegzetes ételeinek változásait a kortól és ízlésvilágtól függően.

Finn partnerünkkel egyeztetve hamar körvonalaztuk a témát, és meg is határoztuk annak tartalmát. Népeink múltjának megismerése ételeinken keresztül, a mindennapi ételekhez használt alapanyagok és ízesítők összegyűjtése, az ételek elkészítési módjának megismerése, az elkészített ételek tárolása mind-mind hozzájárultak a tanulók hon- és szakmai ismereteinek bővüléséhez.

Intézményünk fő profilja a vendéglátás területén történő szakmai képzés, ezen belül a vendéglátó technikus, szakács-cukrász, pincér szakmák oktatása. 20 éve a gasztronómiai szakkörön keresztül is ápoljuk a hagyományokat. A vendéglátós tanítványaink gyűjtik a régi korok receptjeit, konyhai eszközeit. A gyűjteményből az iskola kis múzeumában rendeztünk kiállítást. Ez is segített a témaválasztásban és az anyaggyűjtésben.

A projektmunkába bevontuk az iskola összes vendéglátó tanulóját. Ők gyűjtötték össze a régi étel- és süteményrecepteket, amelyekhez saját környezetüktől, nagyszülőktől, rokonoktól, idősebb emberektől jutottak hozzá. A diákok az internetet is felhasználták receptgyűjtéshez.

A régióban a vendéglátás és az idegenforgalom igen fontos megélhetési forrás. Tekintettel arra, hogy intézményünk Szabolcs-Szatmár-Bereg megye ukrán határhoz közel eső, elmaradott térségében, Vásárosnaményban található, ahol a munkanélküliség országos szinten a 2. helyen áll, tanulóink számára motivációként szolgál az elhelyezkedés esélyét növelő külföldi gyakorlaton való részvétel.

Ahhoz, hogy a turizmus és a gyógyturizmus idecsábítsa a vendégeket, elengedhetetlen a jól felkészült szakemberek képzése. A Finnországban eltöltött gyakorlat szakács tanulóink szakmai fejlődését, többlettudását segítette azzal, hogy fejlett konyhatechnológiát, olyan gépeket, eszközöket ismertek meg, melyeket Magyarországon még nem alkalmazunk. A szakmai fejlődés mellett az idegennyelv-tudásuk, kommunikációs képességük gyarapodott azzal, hogy a finn környezetben rákényszerültek az angol nyelv mindennapos használatára. A finnugor nemzeti konyha sajátosságainak elsajátítása, a tájjellegű történelmi hagyományok megismerése olyan tudást adott, melyet tanítványaink hazatérve a térség vendéglátásában alkalmaznak, ezzel segítve az idegenforgalom fellendítését.

A 10 kiutazó gyakornok nem csak szakmai ismeretekkel gyarapodva tért haza, hanem a finn kultúra nemzeti értékeivel gazdagodva is.

Az intézmény fő kitézése, hogy a szakmai képzésben részt vevő fiatalokat olyan EU-kompatibilis elméleti és gyakorlati ismeretekkel és készségekkel lássa el a vendéglátó technológia és legalább egy szakmai nyelv elsajátítása terén, melynek segítségével versenyképesek tudnak lenni a munkaerőpiacon. Célkitűzésünk megvalósítását a külföldi szakmai gyakorlat nagyban segítette. A finn partner a kainuui Szakképző Iskola az azonos profillal, emberi és szakmai háttérével szintén hozzájárult az intézmény célkitűzésének és a projekt sikeres megvalósításához.

A külföldi gyakorlat során tanulóink megismerték a finn gyakorlati képzés formáját, tartalmát, követelményeit, a finnugor nemzeti konyhát. Kajaani város középvállalkozásainál megismerhették a finn üzemi vendéglátás egy példáját és az EU-normákat.

Projektünk új és fontos eleme volt, hogy szociálisan hátrányos tanulók a kedvezményezettek. Számukra kívántuk biztosítani a külföldi gyakorlat során megszerezhető kompetenciákat, az elhelyezkedési esély növelését.

A kedvezményezettek kiválasztásának folyamatát a tantestület közösen a következőképpen határozta meg:

1. Célcsoportként a 11. évfolyamos vendéglátás-idegenforgalom szakmacsoport tanulóit jelöltük meg. Őket tájékoztattuk (szóbeli tájékoztatás, kiállítási anyag, fotók, videofilm bemutatása) a fogadó intézményről, melyet 2005 áprilisában külföldi gyakorlatukat töltő diákok készítettek.
2. Szintfelmérés írásos formában szakmai ismeretekből és angolnyelv-ismeretből a potenciális kedvezményezettekkel.
3. Elbeszélgetés a pályázó diákokkal.
4. Megfigyelés munkaszituációban: a szakmai gyakorlaton önálló feladatvégzés közben figyeltük meg és értékeltük a tanulók munkáját.
5. A kiválasztás szempontjai a következők voltak:
 - Szakmai és idegen nyelvi kompetencia, melyet írásbeli mérésel is alátámasztottunk
 - Jó kommunikációs és alkalmazkodási képesség
 - Az egyéni elvárások és a projektcélok harmóniája
 - Egészségügyi alkalmasság
 - Hátrányos helyzet.

A projekt sikere érdekében nagyon fontos volt a kedvezményezettek felkészítése. A nyelvi, szakmai, lélektani felkészítés előre elkészített munkaterv alapján, az ott megjelölt felelősök segítségével az intézményben történt.

A külföldi gyakorlat eredményességét segítette a finn partnerrel együtt készített 21 napos munkaprogram heti és napi bontásban. A program konkrétan tartalmazta a napi munkavégzést és a kulturális-szabadidős programokat. A kedvezményezettek beilleszkedését, szakmai és személyi fejlődését segítette, hogy a folyamatos tutorálás és mentorálás biztosított volt.

A külföldön töltött gyakorlat igazolására és elismerésére a finn partnerintézmény oklevelet állított ki angol nyelven. Ez a tanúsítvány a szakmai vizsga letétele után, a szakmai képesítésről szóló bizonyítvány kiegészítője a kedvezményezettek részére. Tanulóinknak az Europass Mobilitási Igazolványt is kaptak.

A tanulóink külföldi gyakorlati tapasztalata, az elismerő oklevél, az Europass Mobilitási Igazolvány az EU munkaerő-piacán is növeli az elhelyezkedési esélyeiket. Eredményként számolunk be arról, hogy két, a projektben részt vett tanítványunk a szakmai vizsgát követően Cipruson vállalt munkát.

Iskolánk Étekházában *Finn étek napját* rendeztünk, melyre meghívtuk a társiskolák tanárait és diákjait, akik maguk is részt vettek a finn ételek elkészítésében és tálalásában.

A továbbiakban tervezzük a város vendéglátó egységeinek, valamint a gyakorlati képzőhelyeink képviselői részére a finn ételek elkészítésének bemutatóját.

2008. évi pályázatunk kedvező elbírálásban részesült, így abban a szerencsés helyzetben vagyunk, hogy immár harmadik alkalommal juthatnak el hátrányos helyzetű tanítványaink külföldi gyakorlatra Finnországba.

SÁNDOR LÁSZLÓNÉ

projektkoordinátor

Lónyay Menyhért Szakközép- és Szakképző Iskola

CEGLÉDI SZAKISKOLAI TANULÓK SZAKMAI GYAKORLATA A NÉMETORSZÁGI CHEMNITZBEN

Iskolánk szakmai profiljából következően (kereskedelem és vendéglátás) projektünk témája adott volt. Immáron tíz éve annak, hogy évről-évre folyamatosan pályázunk a Leonardo da Vinci programban, és sikeres pályázatok révén mind a kereskedelem, mind pedig a vendéglátás szakirányban tanuló diákjainknak lehetőségük adódik arra, hogy külföldön tölthessék el szakmai gyakorlatukat.

Pedagógiai programunk céljai közé tartozik a tanulók szakmai készségének és nyelvtudásának fejlesztése annak érdekében is, hogy minél felkészültebb szakemberekké váljanak, s ezáltal nagyobb esélyük legyen a munkavállalásra nemcsak itthon, hanem az Európai Unió bármely tagországában. Stratégiai célunk ezen a ponton is találkozott partnerintézményünkével, mivel ezzel a projekttel is támogatni szándékozták az aktív európai hálózat megteremtését a kereskedelem és a vendéglátás-idegenforgalom területén.

Stratégiai céljaink további találkozását támasztja alá azon kölcsönös törekvésünk, melyben az oktatási és a gazdasági szféra együttműködése révén a tanulás és a munka kombinálásával (a gyakorlati képzés boltokban és vendéglátóipari egységekben történt) az önálló tanulásra való képességek fejlesztésén túl a gyakorlati képzés egy új formájának kidolgozása szerepel.

A szakmai gyakorlat megvalósítására Chemnitzben, Németországban az F+U Gemeinnützige Bildungseinrichtung für Fortbildung und Umschulung Sachsen GmbH közreműködésével került sor. Jelen partnerintézményünkkel 2003 óta állunk folyamatos kapcsolatban, s valósítunk meg sikeres projekteket.

A szakmai gyakorlatot kereskedő és vendéglátós szakiskolai tanulók, kereskedő és vendéglátós szakközépiskolai tanulók, kereskedelmi és vendéglátó technikus tanulóink körében hirdettük meg.

A kiutazó csoportban nyolc fiú és nyolc lány volt.

Tanulóink jelentős része hátrányos helyzetű családokból kerül ki. A gyakorlaton részt vevő tizenhat tanuló szintén hátrányos helyzetű volt, családjuk anyagi körülményei nem tették lehetővé a külföldre való kijutásukat. A csoportban két, szakmai szempontból nagyon ügyes roma származású fiatal is volt. E lehetőség által diákjaink nagyon jó alkalmat kaptak arra, hogy ezen hátrányukból valamit lefaragjanak.

A kiutazók jó szakmai ismeretekkel és kommunikációs képességekkel rendelkeztek nem csak az anyanyelvükön, hanem idegen nyelven is.

A kiutazó diákok kiválasztása az általános és szakmai német nyelvi, illetve szakmai felkészítés lezárultával az ott elért eredmények alapján történt.

A kereskedelem szakirányban tanuló hét diákunk gyakorlati helye a TOOM-Markt üzletlánc két impozáns bevásárlóközpontjában volt. Kiváló alkalmuk nyílt megismerni az áruk bolti kezelésének sajátosságait, betekinteni a logisztikai részfolyamatokba, illetve megismerkedni az áruforgalmi és kereskedelmi alapfeladatokkal, s az elméleti ismereteket alkalmazva eladást végezni kezdetben felügyelettel, majd önállóan is.

Kilenc vendéglátós tanulónk öt gyakorlati helyen szerezhetett tapasztalatot, és próbálhatta ki tudását. Örömmel tapasztaltuk, hogy elsajátították a legfontosabb szakmai fogásokat, és a gyakorlat végére képessé váltak a konyhai termelő- és éttermi munka egyes fázisainak önálló elvégzésére. Megismerték a német precizitást, a munkaidő pontos betartását és a német vendégszeretetet. A hétvégék szakmai kirándulásokkal és kulturális programokkal teltek, de lehetőség adódott sportolásra, külföldi diákokkal való ismerkedésre és pihenésre is. Több tanulónk az ott megismert lengyel diákokkal jelenleg is tartja a kapcsolatot, s így továbbra is lehetőségük adódik a német nyelv gyakorlására.

A gyakorlat során a tanulóknak a mindennapi munkában használniuk kellett nyelvtudásukat, s ez nyelvi készségeik ugrásszerű fejlődését eredményezte, ami a német nyelvi iskolai előmenetelükben és a szakmai vizsga nyelvi részén nyújtott teljesítményükben egyértelműen megmutatkozott.

A külföldi szakmai gyakorlatok mindig jó lehetőséget biztosítanak a tanulók interkulturális és szociális készségeinek fejlesztésére is azért, hogy más nemzet szokásaihoz kell alkalmazkodniuk. Ez általában nem szokott problémát okozni, mivel a kiutazás előtt nagy hangsúlyt fektetünk a kulturális és pszichológiai felkészítésre. Javult tanulóink viselkedéskultúrája, és a német emberek mindennapjaiba való betekintéssel jó lehetőség adódott egy igazi európai polgár megformálására.

A gyakorlaton részt vevő tanulók mindennapi munkájuk során alkalmazhatták számítástechnikai tudásukat is. Kereskedő tanulóink a raktározási és árkezelési műveletek során, vendéglátós tanulóink a nyersanyaghányad kiszámításakor használhatták a számítógépet. A diákok a négyhetes gyakorlatot teljesítették a tantervi előírásban szereplő kötelező 140 órás összefüggő munkahelyi gyakorlatot. Az értékelések megtörténtek a szakmai és nyelvi munkaközösségekben, s tantestületi értekezleten iskolánk összes pedagógusa értesülhetett a projekt eredményeiről a kísérő tanárok színvonalas élménybeszámolója révén.

Mint mindig, most is törekszünk az eredmények széles körű elérhetővé tételére azért, hogy a szakmai és nyelvtanárok beépítik azokat a tantervbe, és így azok a diákok is gyarapíthatják tudásukat, akik nem vettek részt a projektben. Az elkészült fényképeket felhasználjuk a tanításban, s bízunk abban, hogy így a következő generáció számára is motiváló erővé válik a nemzetközi programokba való bekapcsolódás lehetősége, s így a szakmai ismeretek tanulása mellett a nyelvtanulás is közvetlen értelmet nyer. A tanulók élménybeszámolókat tartottak az iskola könyvtárban, az elkészült munkanaplókat pedig elhelyeztük az iskolai tárlókban. Az eredmények szektorális terjesztésének részeként a jövőben is szívesen adunk segítséget a régió hasonló profilú szakképző intézményeinek.

Pályaválasztási szülői értekezleteken rendszeresen beszámolunk nemzetközi kapcsolatainkról, ezáltal is növelve az iskola vonzerejét.

A projekt eredményeinek rendszerezését követően úgy érezzük, hogy sikerült megvalósítani a pályázatban megfogalmazott célkitűzéseket, és a jövőben is szeretnénk biztosítani tanulóinknak a külföldön történő tapasztalatszerzés lehetőségét nemzetközi pályázatok segítségével.

BARANYI TIBOR

igazgatóhelyettes, projektkoordinátor

**Károlyi Mihály Kereskedelmi és
Vendéglátóipari Szakképző Iskola**

ESÉLY MUNKANÉLKÜLI FIATALOKNAK NYÍRBÁTORBAN

Öt éve küldünk és fogadunk a Leonardo da Vinci program keretében hátrányos helyzetű, tanulásban akadályozott, roma és nem roma, szakmai alapképzésben részt vevő fiatalokat. Nyírbátor környékén nagyon kevés pályázat készül, főleg nem a munkanélküliek segítségével. Az ez idő alatt szerzett tapasztalatok eredményeként 2007-ben három szabolcsi munkanélküli kedvezményezett számára készítettünk pályázatot. A három hónapos parkgondozói gyakorlatot Lengyelországban teljesítették a fogadó partner több hektáros területén. A lengyel partnerrel több projektet valósítottunk már meg.

A három kiutazó között volt egy gyermekvédelmi gondoskodásban részesülő és két tanulásban akadályozott, szegény családban élő huszonéves. A szülők munkanélküliek, ideiglenes-szezonális munkából tartják el magukat. A szabolcsi munkanélküliség aránya a többi megyéhez viszonyítva nagyon magas. Az oktatásból frissen kikerülő fiatalok parkgondozói szakmunkás bizonyítvánnyal a zsebükben ritkán kapnak munkát. Miért? Az biztos, hogy nem mindig a saját hibájukból.

A speciális szakiskola elvégzése után, kikerülve a nagybetűs életbe, ha nem kapnak munkát, elkeseredhetnek, kedvtelenné válhatnak, önbizalmuk a folyamatos visszautasítások hatására eltűnhet, és felgyorsulhat a leépülés folyamata. Az iskola és a család nem tudja teljes mértékben felkészíteni a mai tanulókat a munkára. A munkanélküli szülők nem mindig tudnak megfelelő mintát adni.

Ezen ismeretek pótlását, megszerzését tűztük ki alapvető célul a három résztvevőnek. A parkgondozást gyakorolták, és emellett elsajátították a munkavégzéshez szükséges készségeket. A három hónap alatt nem volt megkülönböztetés, mindhármójuknak egyformán kellett dolgoznia. A kezdeti hőbörgések, vállhúzogatók elmaradtak a harmadik hónap végére. Belátták, hogy mindenkinek a képességének, tudásának és iskolai végzettségének megfelelő munkát kell végeznie. A beosztottnak meg kell tennie, amit a főnök mond. Annak kicsi a valószínűsége, hogy hármójukból valaha is vezető lesz, de annál nagyobb az esélye, hogy jó beosztottak lesznek. Most már jobban tisztelik egymást, bátrabban hoznak önállóan döntést, erősödött a felelősségérzetük. Látták, hogy Lengyelországban is a hasznos munka révén lehetséges a társadalmi felemelkedés és elfogadottság elérése.

Amikor bemutattam a fiúknak ezt a lehetőséget, első kérdésük a következő volt: „Zsebpénz lesz?”. A fogadó partnerrel együtt mindent megtettünk, hogy a fiúk az otthonról hozott saját zsebpénzüket /5-10.000 Ft-ot/ ténylegesen magukra költthessék.

A viszonylag hosszú idő alatt megváltozott a munkához való hozzáállásuk. Igazán örülünk annak, hogy Krisztián tovább tanul, Sándor EVS programban vesz részt. Sajnos Gábor még nem talált munkát.

Megfelelő segítség nélkül a dolgok visszafordíthatatlanná válhatnak a munkanélküli fiatalok számára. Idén szeretnénk újbabbnak lehetőséget biztosítani a Leonardo program keretében. Az már biztos, hogy még nehezebb munkánk lesz, mint tavaly.

KOVÁCS RÓBERT
projektkoordinátor
A Kör Egyesület

FELKÉSZÜLNI A „MÁSIKRA” – SZAKMAI GYAKORLATOK HÁTRÁNYOS HELYZETŰ FIATALOKNAK

EGY LÉPÉS ELŐRE – PROJEKT A SZOCIÁLISAN HÁTRÁNYOS HELYZETŰ TANULÓK TÁRSADALMI INTEGRÁCIÓJÁNAK ELŐSEGÍTÉSÉRE

BALANCE 3 – PROJEKT A SZOCIÁLISAN HÁTRÁNYOS HELYZETŰ FIATALOK TÁRSADALMI INTEGRÁCIÓJÁNAK ELŐSEGÍTÉSÉRE

A projekt célcsoportját a szociálisan hátrányos helyzetű, szakképzésben részt vevő fiatalok alkotják. Időszerűségét azok a drasztikus társadalmi változások igazolják, amelyeket a magyar társadalom több mint egy évtizede tapasztal. Ezen változások egyik negatív következménye, hogy egyre nagyobb a szakadék azok között, akik profitálni képesek az új gazdasági lehetőségekből, és azok között, akik nem, és ezáltal könyörtelenül lemaradnak. Projektünkkel egy olyan csoportot célzunk meg, amely lényegében már bekerült a második kategóriába. A szociálisan hátrányos helyzetű fiatalok a hozzájuk képességeikben hasonló, de jobb anyagi és szociális körülmények között élő fiataloknál sokkal kevesebb eséllyel képesek sikeresen belépni a munkaerőpiacra, és beilleszkedni a társadalomba. Magyarország európai uniós tagságával még nagyobb szükség van arra, hogy integráljuk a szociálisan hátrányos helyzetű csoportokat. Ráadásul a hátrányos helyzetű csoportok a többieknél még kevesebbet tudnak profitálni a csatlakozás nyomán megnyíló európai munkaerőpiacok nyújtotta lehetőségekből, mivel nem beszélnek idegen nyelveket, és általában félnek egy számukra idegen és teljesen ismeretlen világban való munkavállalástól. Az Artemisszió Alapítvány egyik fő missziója, hogy elősegítse azt, hogy a hátrányos helyzetű fiatalok egyenlő módon részesüljenek az Európai Unió különböző programjai által nyújtott lehetőségekből.

2001-ben az Artemisszió Alapítvány AGIR projektje részesült Leonardo da Vinci támogatásban. Ebben a projektben két hátrányos helyzetű fiatalokból álló csoportot küldtünk Franciaországba, illetve Olaszországba 13 hetes szakmai gyakorlatra a vendéglátás és a hagyományos kézművesség területéről. Tapasztalatunk szerint ezek a nagyon nehéz körülmények közül érkező fiatalok nemcsak sikeresen néztek szembe a projekt során megtapasztalt nehézségekkel, de a szakmai gyakorlat szigorú elvárásai segítettek őket abban, hogy felismerjék azokat a hatalmas személyes tartalékaikat és képességeiket, amelyeket ők maguk és környezetük korábban figyelmen kívül hagytak. Annak ellenére, hogy ez a projekt különösen idő- és energiaigényes volt, minden partnerünk egyetértett abban, hogy az együttműködés nagyon sikeres volt, különösen a résztvevők személyes fejlődése tekintetében. 2002-ben a magyarországi Nemzeti Iroda és az Oktatási Minisztérium ezt a projektet Minőségi Díjjal jutalmazta a projektmenedzsment kategóriában. 2002-ben, 2003-ban és 2004-ben újabb pályázatokat adtunk be, amelyek célja az eredeti projekt folytatása és fejlesztése volt, így születtek az AGIR 2 (2002), BALANCE (2003) és BALANCE 2 (2004) projektek. Balance projektjeink célcsoportját munkanélküli fiatalok adták. Az évek során találtunk néhány szakképző intézményt, amelyeket be tudtunk vonni a speciális, hátrányos helyzetű fiatalok számára kifejlesztett támogatási rendszert nyújtó projektjeink szervezésébe. Ezek a sikeres együttműködések segítettek hozzá, hogy szakiskolákban tanuló fiatalokra is ki tudjuk terjeszteni a munkanélküli fiatalokkal való munka során kifejlesztett speciális támogató módszerünket. Az Egy lépés előre projekt ennek a munkának első gyümölcse volt.

Mint korábbi projektjeinkben, továbbra is szociálisan hátrányos helyzetű fiatalokkal dolgozunk, mivel alapítványunk egyik fő célkitűzése, hogy elérje és támogassa azokat, akiknek kevés vagy semmilyen

esélyük nincs arra, hogy információhoz és lehetőséghez jussanak külföldi programokkal kapcsolatban, illetve támogatást kapjanak ahhoz, hogy ilyen programokban vegyenek részt. Célcsoportunkat azok a szakképzésben részt vevő fiatalok alkották, akik valamely hátrányos helyzetű csoport tagjai (állami gondozottak vagy utógondozottak, etnikai kisebbség tagjai, szociálisan hátrányos helyzetű család vagy közösség tagjai) és kapcsolatban állnak az együttműködő magyarországi küldő szervezetek valamelyikével. A projekt a szakmák tekintetében nyitott, azonban a résztvevők kiválasztásakor különösen azokat a szakmákat részesítjük előnyben, amelyeknél a nemzetközi tapasztalat a résztvevők számára a jövőben előnyt jelenthet, illetve amelyekben a nyelvtudás hiánya nem áll a szakmai fejlődés, tanulás és tapasztalatcsere útjában (pl. szakács, konyhai kisegítő, asztalos, kőműves, stb.).

Véleményünk és tapasztalatunk szerint célcsoportunk legfőbb igénye az „empowerment”, vagyis a résztvevők rádöbbenése saját képességeik meglétére és azok fejleszthetőségére, hogy minél teljesebben vehessenek részt a társadalom életében, és használhassák ki lehetőségeiket és képességeiket. Mind személyes, mind pedig szakmai tekintetben a projekt célja, hogy a résztvevők valós képet kapjanak önmagukról, felfedezzék és elismerjék a saját szakmai és személyes képességeiket és értékeiket. Mindezzel célunk, hogy segítsük őket abban, hogy reális képet kapjanak saját szerepükről, lehetőségeikről és képességeikről a munka világában és a munkaerőpiacon. A projektben fontos szerepet kap az interkulturális tanulás. Felkészítésünk és a projekt teljes ideje alatt nyújtott támogatásunk hozzásegíti a résztvevőket ahhoz, hogy a külföldi szakmai gyakorlat segítségével a résztvevők ne csak egy új nyelv alapjait sajátítsák el, hanem egy új kultúrát is felfedezzenek. Végül ez az élmény segítheti őket abban, hogy – a sokuk esetében kettétört – szakmai karrierjükben és magánéletükben is könnyebben alkalmazkodni tudjanak a nehéz vagy kihívásokkal teli helyzetekhez és körülményekhez.

A kiutazás

Egy lépés előre

Első kiutazás (2006. április 10. – július 17.)

Résztvevők száma: 14 fő

Célországok: Olaszország, Svédország, Németország

Magyarországi partnerszervezeteink: Esély Kövessi Erzsébet Szakképző Iskola, Angyalföldi tagiskola (Budapest); „Esély” Szolgáltató, Szakképző Iskola (Szolnok); Nevelő Otthonok Nemzetközi Szövetsége Magyarországi Egyesülete (FICE), (Budapest); 1000 Mester Alapítvány Speciális Szakiskola és Kollégium, (Szigetszentmárton); Szabómester Szakképző Iskola (Budapest); Klauzál Gábor Műszeripari Szakközépiskola (Budapest).

Külföldi partnerszervezeteink: GEA Agenzia di Sviluppo (Olaszország) <http://www.geasviluppo.it>; UNISER (Olaszország) <http://www.uniser.net>; IDEUM, Arvidsjaur (Svédország) <http://www.arvidsjaur.se>; Oase Pankow (Németország) <http://www.oasepankow.de>

Balance 3

Első kiutazás (2006. április 10. – július 17.)

Résztvevők száma: 4 fő

Célországok: Olaszország, Svédország, Németország

Magyarországi partnerszervezeteink: CSAT Egyesület (Debrecen)

Külföldi partnerszervezeteink: GEA Agenzia di Sviluppo (Olaszország) <http://www.geasviluppo.it>; UNISER (Olaszország) <http://www.uniser.net>; IDEUM, Arvidsjaur (Svédország) <http://www.arvidsjaur.se>

Második kiutazás (2006. szeptember 15. – december 22.)

Résztvevők száma: 12 fő

Célországok: Olaszország, Svédország

Magyarországi partnerszervezeteink: Újra Dolgozni Tolnában Egyesület, Tüskevár Alapítvány, Delfin

Tanácsadó és Szolgáltató Egyesület, Embertársaink Alapítvány, Ófalu Önkormányzat,
CSAT-Debrecen, Polip Ifjúsági Iroda, Kicsi Gesztenyék
Külföldi partnerszervezeteink: IDEUM, Arvidsjaur (Svédország); XENA, Padova (Olaszország)
<http://www.xena.it>

Kiemelendő módszertani elemek

Felkészítő tábor

Projektjeink célcsoportját a hátrányos helyzetű fiatalok alkotják. Legtöbbjük még sohasem volt külföldön, illetve sokan anyanyelvükön is kommunikációs, szocializációs problémákkal küzdenek, ezért az indulás előtti felkészítést különösen fontosnak tartjuk.

A résztvevők kulturális és pszichológiai, nyelvi, szakmai és gyakorlati felkészítése elsősorban a felkészítő táborban zajlik. A felkészítő tábor 5 napos, az ezen való részvétel a kedvezményezettek számára kötelező, ezen intenzív 5 napos együttélés egyben a kiválasztás utolsó fázisa. A tábor során a nem-formális nevelés módszereit használjuk.

A tábor programjából fontos módszertani elemként – szervezetünk céljaival összhangban – a résztvevők interkulturális és pszichológiai felkészítését emelnénk ki.

A kulturális felkészítés során kreatív módszerekkel próbáljuk segíteni a résztvevőket, hogy 1. boldoguljanak a kultúrsokk élményével, 2. szembe tudjanak nézni az interkulturális kommunikáció első nehézségeivel, és 3. mélyebbre ássanak a fogadó országuk kultúrájában ott tartózkodásuk alatt. A felkészítés három elemre koncentrálni: az önismeret és az önmagunkról kialakított kép, a másiról kialakított kép és az „én” és a „másik” közötti interakció. Az első és legfontosabb lépés az önismeret, amelyet különböző képzési játékokkal és szituációkkal fogunk elősegíteni. Ahhoz, hogy a „mással” boldogulni tudjanak, legelőször önmagukat, önmaguk reakcióit kell megismerniük. Az interkulturalitás témakörében a mindennapi kulturális különbségek okozta sokk, a személyes identitás, a sztereotípiák és a diszkrimináció képzetei kerülnek a képzés témakörébe. Ezeket is különböző játékok, beszélgetések, kvízek segítségével vezetjük be.

A felkészítésnél fontosnak tartjuk a fiatalok más közegben való helyállásának próbára tételét. A felkészítést ezért általában egy táborban, „nomád” környezetben tartjuk. A képzés során a fiatalok 5 napig együtt laknak a táborban. Az új környezet segítségével már itthon is átélhetik a „kultúrsokk” élményét, megtapasztalhatják a megszokottól jóval eltérő környezetet, és ez segíti őket, hogy felkészüljenek az „ismeretlennel” való szembesülésre, és az ismeretlennel való találkozásban a „túléléshez” szükséges technikák alkalmazásának különböző lehetőségeit is közelebb érezhetik magukhoz.

A csoportdinamika is kiemelten fontos szerepet kap a képzés során, hiszen ekkor dől el, hogy mely résztvevők mennek ugyanahhoz a közvetítő szervezethez. Ezt a kialakuló és már meglévő kapcsolatok alapján döntjük el, a küldő és külföldi közvetítő szervezetekkel közösen. Tapasztalataink szerint a csoportdinamika kulcsfontosságú eleme egy Leonardo da Vinci mobilitási projektnek, hiszen az egy csoportba kerülők egymáshoz való viszonya nagyban befolyásolja a projekt sikerét és a résztvevők személyes élményeit.

Az Egy lépés előre projekt felkészítő táborát a Nógrád megyei Horpácson tartottuk. A tábor programján a korábbi résztvevők visszajelzéseire építve annyit változtattunk, hogy még hangsúlyosabb részt biztosítottunk benne a nyelvi felkészítésnek.

A Balance 3 projekt keretében az első kiutazás előtti felkészítő tábor Horpácson, a második kiutazás előtti pedig Nagykovácsiban került megrendezésre.

Koordináló szervezetek alkalmazása

Projektünk szintén fontos elemének tartjuk, hogy külföldi közvetítő intézményekkel működünk együtt. Külföldi partnereink szervezetünkhöz hasonló jellegű civil szervezetek, akik maguk is fontosnak tartják az interkulturalitás és az esélyegyenlőség értékeit. Elkötelezettségük elengedhetetlen a hátrányos helyzetű fiatalokkal végzett munkával elkerülhetetlenül együtt járó nehézségek leküzdéséhez.

Többek között ők végzik a résztvevők személyes (tehát nem szakmai) mentorálását, segítenek a konfliktusok megoldásában, valamint az ő feladatuk a megfelelő szállás és szakmai gyakorlati munkahely felkutatása és biztosítása a résztvevők számára. Jártasak a fiatalok támogatásában, mobilitási programok szervezésében, a hátrányos helyzetű fiatalokkal végzett munkában, s ez, valamint helyismeretük és helyi kapcsolati hálójuk, partneri kapcsolatrendszerük a projekt sikerének fontos záloga.

Disszemináció

Egyik önkéntesünk, a Színház- és Filmművészeti Egyetemen tanuló Kőrösi Gábor az Egy lépés előre projekt két résztvevőjéről rövid portréfilmet készített, amelyen a résztvevők egy év távlatából visszanezve a maguk sokszor kissé keresetlen, ám nagyon hiteles szavaival számolnak be a külföldön töltött hónapokról és azokról a dolgokról, amik nehézséget okoztak nekik a kinn lét során. A film nagyon hitelesen mutatja meg, hogy egy ilyen szakmai gyakorlat milyen lelki hatásokkal jár, és hosszú távú változásokat ösztönözhet hátrányos helyzetű fiatalok életében. Az egész DVD-nyi kisfilmet sajnos nem sikerült letölthetővé tennünk, de több rendezvényünkön, illetve a Kultúrák Közötti Párbeszéd Európai Évének nyitó rendezvényén is vetítettük.

Értékelés

Mivel nagyon fontosnak tartottuk, hogy a résztvevőket segítsük az őket ért élmények feldolgozásában, ezért külön pályázati forrásból egy 4 napos értékelő táborra pályáztunk. A Nagykovácsiban megtartott értékelő tábor során csoportos és egyéni értékelést is csináltunk a résztvevőkkel. Előbbit szimulációs játékokkal és drámapedagógiai elemekkel, utóbbit a strukturált mélyinterjú módszereire alapozva. Az értékelő tábor nagyon élvezték a résztvevők, és a későbbi visszajelzéseik alapján nagyon fontos is volt az őket ért rengeteg pozitív és negatív élmény feldolgozásának folyamatában. A táborban célunk volt még, hogy a résztvevőknek további mobilitási lehetőségeket ajánljunk figyelmébe, illetve segítsük őket abban, hogy rájössenek, hogy mire használhatják fel az egyéni életükben a külföldi gyakorlat során tanultakat. Talán ennek a munkának is köszönhető, hogy a résztvevők közül egyet felvettek egy vidéki főiskolára, egyikük egy rövid távú EVS (Európai Önkéntes Szolgálat) projekt keretében újra kijutott Olaszországba, és jelenleg alapfokú olasz nyelvvizsgára készül, egy másik résztvevő pedig saját céget alapított, és részben a volt berlini szakmai gyakorlati helyével kapcsolatot tartva dolgozik.

A résztvevőket fogadó külföldi szakmai partnereinkkel, a közvetítő szervezetekkel is lehetőségünk nyílt az együttműködésünket értékelni. Szintén külön pályázati forrásból (a Nemzeti Civil Alapprogram támogatásával) nyertünk pályázati pénzt egy olyan találkozó megszervezésére, ahol külföldi partnereinkkel az elmúlt évek (így részben az Egy lépés előre projekt során kialakult) együttműködését értékeltük. Az 5 napos szeminárium remek lehetőség volt arra, hogy beazonosítsuk, hogy mik voltak az együttműködésünk jó elemei (ennek és más projekteknek a keretében), és hogyan javítsunk azokon az dolgokon, amelyek nehézséget okoztak.

Nehézségek

A projekt során több nehézséggel is szembesültünk.

Először is, nagyon nehéz volt a szociálisan hátrányos helyzet a Tempus Közalapítvány által meghatározott kritériumainak megfelelő résztvevőket találnunk. A nehézség nem is annyira a résztvevők felkutatásában és azonosításában volt, hanem abban, hogy a kritériumok önkényesnek és a társadalmi valóságot teljesen figyelmen kívül hagyónak tünnek. Örömmel tapasztaltuk, hogy a 2006-os projektek esetében már sokkal szélesebbek a szociálisan hátrányos helyzet kritériumai.

Szintén nehézség volt, hogy az egyik külföldi közvetítő szervezet – a rendszeres és folyamatos kommunikáció ellenére – nem vette komolyan a résztvevők szakmai profilját, így két résztvevőt nem a szakmájának megfelelő gyakorlati helyen próbált elhelyezni. A partnerekkel és a résztvevőkkel való folyamatos kommunikációnak köszönhetően időben értesültünk erről, így rá tudtuk venni a közvetítő szervezetet, hogy másik gyakorlati helyeket keressen. A közvetítő szervezettel való együttműködés során tapasztalt nehézségekből levontuk a megfelelő következtetéseket.

A Balance 3 projekt esetében több nehézséggel is szembesültünk.

Az egyik a munkanélküli fiatalok felkutatása: a célcsoportunkat képező szociálisan hátrányos helyzetű, munkanélküli fiatalok általában nem tartoznak egyesületekhez, civil szervezetekhez, és az iskolákon keresztül sem elérhetőek. Helyi partnereinknek, s így közvetve nekünk is gondot okozott a toborzás, így a más projektjeinkben szokásosnál jóval több helyi partnerszervezetet kellett bevonni küldő szervezetként.

A tervezett folytatás

Az *Egy lépés előre* projektünk eredményeit a későbbi *Egy lépés előre 2*, illetve a jelenleg futó *Balance 4* projektünkbe ültettük át, átvéve a jó elemeket, és folyamatosan új megoldásokat keresve. *Balance 3* projektünk tapasztalatait jelenleg futó *Balance 4* projektünkbe ültetjük át.

KISS BALÁZS, NAGY GABRIELLA

projektkoordinátorok

Artemisszió Alapítvány

impresszum

szerkesztette: KARDOS ANITA, FLUCKNÉ PEHARTZ JUDIT,
SZABÓ CSILLA, VICZE TÍMEA
kiadványszerkesztő: VILIMI KATA

kiadja: TEMPUS KÖZALAPÍTVÁNY
a kiadásért felel: KEMÉNY GABRIELLA igazgató
nyomdai kivitelezés: INNOVARIANT NYOMDAIPARI KFT.

Kiadványunk megjelenését az Oktatási és Kulturális
Minisztérium és az Európai Bizottság támogatta.
A kiadványban megjelentek nem szükségszerűen
tükrözik az Európai Bizottság álláspontját.

Tempus Közalapítvány
1093 Budapest, Lónyay utca 31.
postacím: 1438 Budapest 70, Pf. 508.
infóvonal: (06 1) 237 1320
e-mail: info@tpf.hu
internet: www.tka.hu

